ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ
[*MELCHIOR WATHELET*] SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 4. decembrī[1]

Lieta C-536/13

"Gazprom" OAO

(Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Lietuva) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Regula (EK) Nr. 44/2001 — Šķīrējtiesas, kas atrodas kādā dalībvalstī, pasludināts "anti-suit injunction" — Aizliegums uzsākt tiesvedību citas dalībvalsts tiesā — Rīkojums ierobežot prasības tiesā prasījumus — Šīs otrās dalībvalsts tiesas tiesības atteikties atzīt šķīrējtiesas nolēmumu — Tiesas neatkarīgs spriedums par tās jurisdikciju saistībā ar strīdu, kas ietilpst Regulas (EK) Nr. 44/2001 piemērošanas jomā — Savienības tiesību pārākuma un Regulas (EK) Nr. 44/2001 efektivitātes nodrošināšana

I – **Ievads**

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par šķīrējtiesas un "anti-suit injunctions" statusu saistībā ar Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās[2] (turpmāk tekstā – "Briseles I regula"), kura no 2015. gada 10. janvāra[3] tiks aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regulu (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās[4] (turpmāk tekstā – "Briseles I regula (pārstrādātā versija)").

2. Lai gan par šo tēmu ir daudz judikatūras un tā ir bagātīgi komentēta doktrīnā, tomēr Tiesa, balstoties uz noteiktiem faktiem vai tiesiskiem aspektiem, kas šajā lietā ir atšķirīgi, nolēma to uzticēt izskatīšanai virspalātā, un tam vajadzētu ļaut noskaidrot un precizēt saistību starp Savienības tiesībām un starptautisko šķīrējtiesu, uz kuras "būtisko nozīmi "komersantu starptautiskajā kopienā"" kā "visbiežāko starptautiskās tirdzniecības strīdu izšķiršanas veidu" norādījis ģenerāladvokāts M. Darmons [*M. Darmon*][5].

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

3 — Izņemot 75. un 76. pantu, kuri jau ir piemērojami kopš 2014. gada 10. janvāra.

4 — OV L 351, 1. lpp.

5 — Ģenerāladvokāta M. Darmona secinājumi lietā *Rich* (C-190/89, EU:C:1991:58, 3. punkts).

II – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Savienības tiesības*

1) Briseles I regula

3. Briseles I regulas 1. pants, kas ietverts I nodaļā, kuras nosaukums ir "Darbības joma", ir formulēts šādi:

"1. Šo regulu piemēro civillietās un komerclietās neatkarīgi no tiesas iestādes būtības. To, cita starpā, nepiemēro ieņēmumu, muitas vai ar administratīviem jautājumiem saistītās lietās.

2. Šī regula neattiecas uz:

[..]

d) šķīrējtiesu.

[..]"

4. Šīs regulas II nodaļas, kuras nosaukums ir "Jurisdikcija", 2. panta 1. punktā ir noteikts:

"Saskaņā ar šo regulu personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā."

5. Saskaņā ar Briseles I regulas 4. panta 1. punktu:

"Ja atbildētāja domicils nav kādā dalībvalstī, katras dalībvalsts tiesas jurisdikciju saskaņā ar 22. un 23. pantu nosaka attiecīgās valsts tiesību akti."

6. Šīs regulas III nodaļas, kuras nosaukums ir "Atzīšana un izpildīšana", 32. pantā ir noteikts:

"Šajā regulā "spriedums" ir visi spriedumi, kas pieņemti kādas dalībvalsts tiesā vai tribunālā, neatkarīgi no tā nosaukuma [..]."

7. Saskaņā ar šīs III nodaļas 33. panta 1. punktu:

"Dalībvalstī pieņemts spriedums bez kādas īpašas procedūras atzīstams pārējās dalībvalstīs."

8. Saskaņā ar šīs nodaļas 34. pantu:

"Spriedumu neatzīst:

1) ja šāda atzīšana ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā atzīšana prasīta;

[..]."

2) Briseles I regula (pārstrādātā versija)

9. Attiecībā uz izskatāmās lietas priekšmetu, proti, šķīrējtiesas un Briseles I regulas saistību, ir jāmin divi jaunās regulas noteikumi: tās preambulas 12. apsvērums un tās 73. pants.

10. Preambulas 12. apsvērumā ir noteikts:

"Šī regula nebūtu jāpiemēro attiecībā uz šķīrējtiesu. Nekam šajā regulā nevajadzētu liegt dalībvalsts tiesām, kurās celta prasība par jautājumu, par kuru puses ir noslēgušas šķīrējtiesas līgumu, saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem aicināt puses vērsties šķīrējtiesā, apturēt vai izbeigt tiesvedību vai pārbaudīt, vai šķīrējtiesas līgums nav spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms.

Uz dalībvalsts tiesas nolēmumu par to, vai šķīrējtiesas līgums ir vai nav spēkā neesošs, nederīgs vai neizpildāms, nebūtu jāattiecina šīs regulas noteikumi par atzīšanu un izpildi neatkarīgi no tā, vai tiesa par šo jautājumu ir lēmusi kā par galveno jautājumu vai kā par saistītu jautājumu [pakārtoti].

No otras puses, ja dalībvalsts tiesa, īstenojot jurisdikciju saskaņā ar šo regulu vai valsts tiesību aktiem, ir noteikusi, ka šķīrējtiesas līgums ir spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms, tam nebūtu jāliedz minētā tiesas sprieduma par lietas būtību atzīšana vai attiecīgi tā izpilde saskaņā ar šo regulu. Tam nevajadzētu skart dalībvalstu tiesu kompetenci lemt par šķīrējtiesas nolēmumu atzīšanu un izpildi saskaņā ar Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā Ņujorkā ("1958. gada Ņujorkas konvencija") un prevalē pār šīs regulas noteikumiem.

Šī regula nebūtu jāpiemēro nevienai darbībai vai papildu procedūrai it īpaši saistībā ar šķīrējtiesas izveidi, šķīrējtiesnešu pilnvarām, šķīrējtiesas procedūras norisi vai jebkuriem citiem šādas procedūras aspektiem, ne arī jebkurai citai darbībai vai spriedumam saistībā ar šķīrējtiesas nolēmuma anulēšanu, pārskatīšanu, pārsūdzēšanu, atzīšanu un izpildi."

11. Šīs regulas VII nodaļas, kuras nosaukums ir "Saistība ar citiem instrumentiem", 73. panta 2. punktā ir noteikts:

"Šī regula neietekmē 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanu."

B – *1958. gada Ņujorkas konvencija*

12. Konvencijas par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi, kas pieņemta 1958. gada 10. jūnijā Ņujorkā (turpmāk tekstā – "1958. gada Ņujorkas konvencija") I panta 1. punktā ir noteikts:

"Šī Konvencija piemērojama, atzīstot un izpildot tos šķīrējtiesas nolēmumus, kas nav pieņemti tās valsts teritorijā, kur prasa šādu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu, strīdos, kuros puses var būt kā fiziskas, tā arī juridiskas personas. Tā piemērojama arī šķīrējtiesas nolēmumiem, kas nav iekšēji nolēmumi tajā valstī, kur izprasa to atzīšanu un izpildīšanu."

13. Šīs konvencijas II panta 3. punktā ir noteikts:

"Līgumslēdzējas Valsts tiesai, ja tai iesniedz prasību jautājumā, par kuru puses noslēgušas šajā pantā paredzēto nolīgumu, pēc vienas puses lūguma jānosūta puses šķīrējtiesā, ja neatzīs, ka minētais nolīgums [ir] nederīgs, zaudējis spēku vai to nevar izpildīt."

14. Atbilstoši minētās konvencijas III pantam:

"Katra Līgumslēdzēja Valsts atzīst šķīrējtiesas nolēmumus par obligātiem un izpilda tos saskaņā ar tās teritorijas procesuālajām normām, kur izprasa šo nolēmumu atzīšanu un izpildi, ievērojot tālākajos pantos izsacītos noteikumus. [..]"

15. Šīs pašas konvencijas V pantā ir paredzēti apstākļi, kuros var atteikties atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu:

"1. Šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildīšanu var atteikt pēc tās puses lūguma, pret kuru tā vērsta, tikai tad, ja šī puse iesniegs tās vietas kompetentam varas orgānam, kur izprasa atzīšanu un izpildīšanu, pierādījumus, ka:

a) II pantā norādītajā nolīgumā puses bijušas kaut kādā ziņā rīcības nespējīgas pēc tām piemērojamā likuma vai šis nolīgums nav spēkā pēc likuma, kam puses šo nolīgumu pakļāvušas, bet, ja tāda norādījuma nav, – pēc tās valsts likuma, kur nolēmums pieņemts, vai

b) pusei, pret kuru nolēmums pieņemts, nav pienācīgi paziņots par šķīrējtiesneša iecelšanu vai šķīrējtiesas izskatīšanu vai arī tā citu iemeslu dēļ nav varējusi iesniegt savus paskaidrojumus, vai

c) norādītais nolēmums pieņemts par strīdu, kas nav paredzēts šķīrējtiesas nolīguma vai šķīrējtiesas piezīmes līgumā noteikumos vai neatbilst tiem, vai arī tajā ir noteikumi par jautājumiem, kas neietilpst šķīrējtiesas nolīgumā vai šķīrējtiesas piezīmē līgumā, tomēr, ja noteikumus par jautājumiem, kas ietilpst šķīrējtiesas nolīgumā vai piezīmē, var atdalīt no tiem, kas neietilpst tādā nolīgumā vai piezīmē, tad šķīrējtiesas nolēmuma to daļu, kurā ir noteikumi par jautājumiem, kas ietilpst šķīrējtiesas nolīgumā vai šķīrējtiesas piezīmē līgumā, var atzīt un izpildīt, vai [nolēmums ir saistīts ar strīdu, uz ko neattiecas īpašā vienošanās vai kas nav paredzēts šķīrējklauzulā, vai tajā ir lēmumi, kas pārsniedz īpašās vienošanās vai šķīrējklauzulas ietvaru; tomēr, ja nolēmuma nosacījumus, kas ir saistīti ar šķīrējtiesā iesniegtajiem jautājumiem, ir iespējams nošķirt no nosacījumiem, kas ir saistīti ar šķīrējtiesā neiesniegtajiem jautājumiem, pirmos var atzīt un izpildīt; vai]

d) šķīrējtiesas orgānu sastāvs vai šķīrējtiesas process nav atbilduši pušu nolīgumam vai, ja nav tāda, nav atbilduši tās valsts likumam, kur notikusi šķīrējtiesa, vai

e) nolēmums pusēm vēl nav kļuvis galīgs [saistošs] vai to atcēlis vai apturējis tā izpildīšanu tās valsts kompetents varas orgāns, kur tas pieņemts, vai tās valsts kompetents varas orgāns, kuras likums tiek piemērots

2. Šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildīšanu var arī atteikt, ja tās valsts kompetents varas orgāns, kurā izprasa atzīšanu un izpildīšanu, konstatēs, ka:

a) strīdus objekts nevar būt šķīrējtiesas izskatīšanas priekšmets pēc tās valsts likumiem, vai

b) šī nolēmuma atzīšana un izpildīšana pretrunīga šīs valsts publiskajai kārtībai.."

16. 1958. gada Ņujorkas konvenciju Lietuva ratificēja, kad Lietuvas parlaments (*Seimas*) 1995. gada 17. janvārī pieņēma rezolūciju (*nutarimas*) Nr. I-760.

C – *Lietuvas tiesības*

17. Lietuvas Republikas Civilkodeksa otrās daļas X nodaļā, kuras nosaukums ir "Juridiskas personas darbību izmeklēšana", ir ietverti 2.124.–2.131. pants.

18. Šī civilkodeksa 2.124. pantā, kura nosaukums ir "Juridiskas personas darbību izmeklēšanas saturs", ir noteikts:

"2.125. pantā [..] noteiktajām personām ir tiesības prasīt tiesai iecelt ekspertus, kuri veic izmeklēšanu par to, vai juridiskā persona, tās pārvaldes institūcijas vai tās locekļi ir rīkojušies atbilstoši, un, ja tiek konstatētas neatbilstošas darbības, piemērot [..] 2.131. pantā noteiktos pasākumus."

19. Saskaņā ar minētā kodeksa 2.125. panta 1. punkta 1. apakšpunktu viens vai vairāki akcionāri, kuriem pieder vismaz 1/10 daļa juridiskās personas akciju, var celt šādu prasību.

20. Šī paša kodeksa 2.131. pantā paredzētajos pasākumos tostarp ietilpst juridiskās personas pārvaldes institūciju lēmumu atcelšana, to pārvaldes institūciju locekļu pilnvaru atcelšana vai apturēšana uz laiku un iespēja noteikt juridiskai personai pienākumu veikt vai neveikt noteiktas darbības.

III – **Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi**

21. Lietuvos dujos AB (turpmāk tekstā – "*Lietuvos dujos*") ir saskaņā ar Lietuvas tiesībām dibināta akciju sabiedrība, kuras saimnieciskā darbība ir saistīta ar gāzes iepirkšanu no *Gazprom OAO* (turpmāk tekstā – "*Gazprom*") (Krievijas Federācija), tās transportēšanu un sadali Lietuvā, kā arī gāzes vadu apsaimniekošanu un gāzes piegādi uz Krievijas Federācijas Kaļiņingradas apgabalu. Tā nenodarbojas ar gāzes ieguvi vai ražošanu.

22. Izskatāmās lietas faktu rašanās laikā Vācijas sabiedrība *E.ON Ruhrgas International GmbH* (38,91 %), Krievijas valsts uzņēmums *Gazprom* (37,1 %) un Lietuvas Republika (17,7 %) bija galvenie *Lietuvos dujos* akcionāri.

23. Gazprom ir vertikāli integrēts uzņēmums ar dominējošu stāvokli gāzes nozarē. Tas ieguva dalību *Lietuvos dujos* kapitālā saskaņā ar 2004. gada 24. janvāra akciju pirkuma un pārdevuma līgumu[6]. Šī līguma 7.4.1. pantā ir paredzēts:

"[*Gazprom*] nodrošina dabasgāzes piegādi Lietuvas Republikas patērētājiem 10 gadu laikposmā un tik lielā apjomā, lai apmierinātu vismaz 90 % visu Lietuvas Republikas patērētāju pieprasījumu. Dabasgāzes piegāde Lietuvas Republikai ir jāveic par godīgu cenu, ņemot vērā Lietuvas Republikas enerģijas piegādātāju tirgus apstākļus."

24. Minētā līguma 7.4.2.3. pantā ir paredzēts:

"Dabasgāzes cenu nosaka pēc formulas, kas pievienota spēkā esošam līgumam par gāzes piegādi, kas noslēgts starp [*Gazprom*] un [*Lietuvos dujos*]. Šī formula var mainīties atbilstoši alternatīvā kurināmā cenu dinamikai Lietuvas Republikā."

25. Tālāk es atsaukšos uz 7.4.2.3. pantā minēto līgumu kā "ilgtermiņa gāzes līgumu".

26. Šis ilgtermiņa gāzes līgums tika noslēgts 1999. gadā, tātad pirms *Gazprom* dalības *Lietuvos dujos* kapitālā, un attiecās uz laikposmu no 2000. līdz 2015. gadam, un vairākkārt tika grozīts, ievērojot sarunas starp *Gazprom* un *Lietuvos dujos*.

27. 2004. gada 24. martā *Gazprom* noslēdza arī "akcionāru līgumu" ar *E.ON Ruhrgas International GmbH* un Valsts īpašuma fondu, kas rīkojās Lietuvas Republikas vārdā, kuru vēlāk aizstāja Lietuvas Republikas Enerģētikas ministrija.

6 — Šī līguma kopija lietuviski ir pieejama Lietuvas Republikas Enerģētikas ministrijas interneta vietnē šādā adresē: http://www.enmin.lt/lt/news/gazprom.pdf.

28. Minētā līguma 6.1(1.9). pantā ir paredzēts, ka akcionāriem "[..] jācenšas nodrošināt [..] ar savstarpēji pieņemamiem un [*Lietuvos dujos*] un [akcionāriem] izdevīgiem noteikumiem un nosacījumiem, ievērojot līgumsaistības starp [*Lietuvos dujos*] un [*Gazprom*]: i) ilgtermiņā gāzes tranzītu uz Krievijas Federācijas Kaļiņingradas apgabalu [..], iii) ilgtermiņa gāzes piegādi [sabiedrībai] *Lietuvos dujos*".

29. Akcionāru līgums ir pakļauts Lietuvas tiesību normām. Šī līguma 7.14. pantā ir ietverta šķīrējtiesas klauzula šādā redakcijā: "Visas prasības, strīdi vai neizpildes saistībā ar šo līgumu vai arī tā pārkāpumi, spēkā esamība, tiesiskās sekas vai izbeigšana, izšķirami šķīrējtiesā saskaņā ar Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūta noteikumiem. Šķīrējtiesas vieta ir Stokholma, Zviedrija, šķīrējtiesā ir trīs šķīrējtiesneši (visus ieceļ Šķīrējtiesas institūts), un šķīrējtiesas valoda ir angļu valoda"[7].

30. 2011. gada 8. februārī Enerģētikas ministrija nosūtīja vēstuli *Lietuvos dujos* ģenerāldirektoram *V. Valentukevičius*, kā arī diviem šīs sabiedrības valdes locekļiem *V. Golubev* un *K. Seleznev*, kurus abus ir iecēlis uzņēmums *Gazprom*, pārmetot viņiem, ka viņi nav rīkojušies *Lietuvos dujos* interesēs, kad tika grozīta ilgtermiņa gāzes līgumā iekļautā gāzes tarifa aprēķina formula.

31. 2011. gada 25. martā Enerģētikas ministrija cēla prasību *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas apgabaltiesa) pret *Lietuvos dujos* un *V. Valentukevičius*, *V. Golubev* un *K. Seleznev*, lai tiktu uzsākta *Lietuvos dujos* darbību izmeklēšana (Lietuvas Civilkodeksa 2.124. un nākamie panti).

32. Prasības pieteikumā Enerģētikas ministrija apgalvoja, ka, veicot ilgtermiņa gāzes līguma grozījumus, Lietuvas Republikas kā *Lietuvos dujos* akcionāra interesēm ir nodarīts kaitējums, bet *Gazprom* interesēm ir nepamatoti dota priekšroka, proti, cena, par kuru *Lietuvos dujos* pērk gāzi no *Gazprom*, nav godīga. Citu prasījumu starpā Enerģētikas ministrija prasīja Lietuvas tiesai atsaukt *V. Valentukevičius*, *V. Golubev* un *K. Seleznev* un uzdot *Lietuvos dujos* uzsākt sarunas ar *Gazprom*, lai noteiktu godīgu un taisnīgu gāzes iepirkuma tarifu.

33. Uzskatot, ka ar šo prasību tiek pārkāpta šķīrējtiesas klauzula, kas ietverta akcionāru līguma 7.14. pantā, *Gazprom* 2011. gada 29. augustā vērsās Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūtā, iesniedzot *Tribunal Arbitral* [šķīrējtiesā] prasību pret Enerģētikas ministriju, un lūdza šķīrējtiesai izdot rīkojumu, lai Enerģētikas ministrija atsauc prasību, ko tā bija iesniegusi Lietuvas tiesu instancēs. Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūts šo prasību reģistrēja ar lietas numuru V (125/2011).

34. 2011. gada 9. decembrī Enerģētikas ministrija grozīja savu prasību. Ar pārskatīto prasību tā vairs nepieprasīja *V. Valentukevičius*, *V. Golubev* un *K. Seleznev* atsaukšanu, bet paturēja spēkā prasījumu likt *Lietuvos dujos* uzsākt sarunas ar *Gazprom*, lai noteiktu godīgu un taisnīgu gāzes iepirkuma tarifu.

35. Konflikts starp *Gazprom* un Lietuvas Republiku padziļinājās 2012. gada martā, kad *Gazprom* uzsāka citu starptautisko šķīrējtiesas procedūru Pastāvīgajā šķīrējtiesā Hāgā. Šajā procedūrā *Gazprom* apstrīdēja Lietuvas valdības lēmumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Direktīvas 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu[8] 9. pantu nošķirt *Lietuvos dujos* gāzes vadu apsaimniekotāja un gāzes transportētāja darbības no gāzes ražošanas un piegādes darbībām, no kā izrietēja, ka *Gazprom* vairs nevar būt *Lietuvos dujos* akcionārs.

7 — "Any claim, dispute or contravention in connection with this Agreement, or its breach, validity, effect or termination, shall be finally settled by arbitration in accordance with the Rules of Arbitration of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. The place of arbitration shall be Stockholm, Sweden, the number of arbitrators shall be three (all to be appointed by the Arbitration Institute) and the language of arbitration shall be English."

8 — OV L 211, 94. lpp.

36. Šajā otrajā starptautiskajā šķīrējtiesas procedūrā *Gazprom* apgalvoja, ka, transponējot un ieviešot šo direktīvu, Lietuva ir pārkāpusi pienākumus, kas tai uzlikti saskaņā ar 1999. gada 29. jūnija Nolīgumu starp Krievijas Federācijas valdību un Lietuvas Republikas valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību [9].

37. 2012. gada 31. jūlijā *Tribunal Arbitral* pasludināja nolēmumu ("final award") (turpmāk tekstā – "šķīrējtiesas nolēmums") lietā V (125/2011), daļēji apmierinot *Gazprom* prasību [10]. Saskaņā ar *Tribunal Arbitral* viedokli Enerģētikas ministrijas uzsāktā tiesvedība *Vilniaus apygardos teismas* daļēji pārkāpa akcionāru līgumā ietverto šķīrējtiesas klauzulu. Tātad tā uzdeva Enerģētikas ministrijai gan atteikties no dažām prasībām, kuras tā bija iesniegusi *Vilniaus apygardos teismas* (konkrēti, no prasības likt *Lietuvos dujos* uzsākt sarunas ar *Gazprom*, lai noteiktu godīgu un taisnīgu gāzes iepirkuma tarifu), gan pārveidot vienu no prasībām tā, lai tiktu ievērota Enerģētikas ministrijas apņemšanās vērsties šķīrējtiesā saistībā ar strīdiem, kas skar akcionāru līguma piemērošanas jomu.

38. 2012. gada 3. septembrī *Vilniaus apygardos teismas* apmierināja Enerģētikas ministrijas prasību un nolēma iecelt ekspertus *Lietuvos dujos* darbību izmeklēšanai. Tā konstatēja arī to, ka prasība ir tās jurisdikcijā un saskaņā ar Lietuvas tiesībām to nevar izskatīt šķīrējtiesā.

39. *Lietuvos dujos*, kā arī *V. Valentukevičius*, *V. Golubev* un *K. Seleznev* iesniedza *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) apelācijas sūdzību par šo spriedumu. *Gazprom* arī vērsās šajā tiesā, prasot atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu saskaņā ar 1958. gada Ņujorkas konvenciju.

40. 2012. gada oktobrī Lietuvas Republika iesniedza prasību pret *Gazprom* Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūtā, apgalvojot, ka ilgtermiņa gāzes līgumā veiktie grozījumi laikposmā no 2004. līdz 2012. gadam ir bijuši pretrunā 2004. gada 24. janvāra akciju pirkuma un pārdevuma līguma noteikumiem, un pieprasīja kompensāciju 1,9 miljonu ASV dolāru (USD) apmērā [11].

41. Ar 2012. gada 17. decembra rīkojumu *Lietuvos apeliacinis teismas*, atsaucoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu, nolēma *Gazprom* prasību noraidīt.

42. Konkrētāk, *Lietuvos apeliacinis teismas* nosprieda, ka *Tribunal Arbitral* nav bijusi pilnvarota lemt par jautājumu, kas jau ir izvirzīts un izskatīts *Vilniaus apygardos teismas*, kura ar 2012. gada 3. septembra rīkojumu bija nolēmusi, ka Civilkodeksa 2.134. pantā minētie strīdi nav izskatāmi šķīrējtiesā. *Lietuvos apeliacinis teismas* tātad varēja atteikties atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta a) apakšpunktu.

43. Lietuvos apeliacinis teismas tāpat nosprieda, ka, ierobežojot Lietuvas valsts tiesībspēju vērsties Lietuvas tiesā un liedzot Lietuvas tiesu instancēm jurisdikciju lemt par savu jurisdikciju, šķīrējtiesa ar savu nolēmumu pārkāpj tiesu iestāžu neatkarības principu, kas nostiprināts Lietuvas Konstitūcijas 109. panta 2. punktā. *Lietuvos apeliacinis teismas* tātad nosprieda, ka šķīrējtiesas nolēmums ir pretrunā Lietuvas sabiedriskajai kārtībai, un atteicās to atzīt un izpildīt, šoreiz pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunktu.

44. Ar 2013. gada 21. februāra rīkojumu *Lietuvos apeliacinis teismas* noraidīja *Lietuvos dujos* un *V. Valentukevičius*, *V. Golubev* un *K. Seleznev* apelācijas sūdzību par *Vilniaus apygardos teismas* lēmumu uzsākt izmeklēšanu par *Lietuvos dujos* darbībām.

9 — Skat. *Alyx Barker* rakstu presē "Gazprom v Lithuania: cast list out", kas 2012. gada 31. jūlijā ir publicēts *Global Arbitration Review* interneta vietnē (http://globalarbitrationreview.com/news/article/30730/gazprom-v-lithuania-cast-list-out/), kā arī paziņojumu ar nosaukumu "OAO Gazprom c. La République de Lituanie", kas ir publicēts Pastāvīgās šķīrējtiesas interneta vietnē (http://www.pca-cpa.org/showpage.asp?pag_id=1471).

10 — 2012. gada 31. jūlija galīgais spriedums lietā V (125/2011) ir pieejams *Global Arbitration Review* interneta vietnē (http://www.globalarbitrationreview.com/cdn/files/gar/articles/Gazprom_v_Lithuania_Final_Award.pdf).

11 — Skat. *Kyriaki Karadelis* rakstu presē ar nosaukumu "Lithuania gas price arbitration take off", kas 2012. gada 5. oktobrī ir publicēts *Global Arbitration Review* interneta vietnē (http://globalarbitrationreview.com/news/article/30876/lithuania-gas-price-arbitration-takes-off/).

45. Šie divi *Lietuvos apeliacinis teismas* rīkojumi tika pārsūdzēti kasācijā iesniedzējtiesā, kas ar 2013. gada 21. novembra rīkojumu nolēma pārtraukt izskatīt apelācijas prasību par *Lietuvos apeliacinis teismas* lēmumu saistībā ar *Lietuvos dujos* darbību izmeklēšanu, līdz tā pieņems lēmumu apelācijas sūdzībā par šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi.

46. Šīs pēdējās apelācijas sūdzības sakarā *Gazprom* lūdza atcelt *Lietuvos apeliacinis teismas* 2012. gada 17. decembra rīkojumu un pieņemt jaunu rīkojumu, ar kuru tiktu apmierināta tā prasība atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu. Enerģētikas ministrija lūdza apelācijas sūdzību noraidīt, pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunktu, izvirzot argumentu, ka šķīrējtiesas nolēmums ir "anti-suit injunction" un ka tā atzīšana un izpilde būtu pretrunā Briseles I regulai, kā Tiesa to interpretēja spriedumā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69).

47. Šādos apstākļos *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* [Lietuvas Augstākā tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Gadījumā, ja šķīrējtiesa izdod "anti-suit injunction" un tādējādi nosaka aizliegumu vienam no lietas dalībniekiem iesniegt noteiktus prasījumus dalībvalsts tiesā, kurai saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 normām par jurisdikciju ir jurisdikcija izskatīt civillietu pēc būtības, vai valsts tiesa ir tiesīga atteikties atzīt šādu šķīrējtiesas nolēmumu tādēļ, ka ar to tiek ierobežotas tiesas tiesības pieņemt lēmumu par tās jurisdikciju, lai izskatītu lietu saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 normām par jurisdikciju?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai tā ir attiecināma arī uz gadījumu, kurā ar šķīrējtiesas izdotu "anti-suit injunction" lietas dalībniekam tiek uzdots ierobežot savus prasījumus lietā, kura tiek izskatīta citā dalībvalstī, un ja citas dalībvalsts tiesai ir jurisdikcija izskatīt šo lietu saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 normām par jurisdikciju?

3) Vai valsts tiesa, kas vēlas nodrošināt [Savienības] tiesību pārākumu un pilnīgu Regulas Nr. 44/2001 efektivitāti, var atteikties atzīt šķīrējtiesas nolēmumu, ja šajā nolēmumā ir ierobežotas valsts tiesas tiesības lemt par savu jurisdikciju un pilnvarām lietā, kura ietilpst Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas jomā?"

48. 2014. gada 10. jūnijā Lietuvas Republikas Konkurences padome paziņoja, ka tā *Gazprom* ir uzlikusi naudas sodu 123 096 700 litu (LTL) (apmēram EUR 35,6 miljoni) par to, ka tas ir pārkāpis nosacījumus, kas tika noteikti, kad tas iegādājās *Lietuvos dujos* kapitāldaļas [12].

49. 2014. gada 12. jūnijā *Gazprom* paziņoja par savu lēmumu pārdot šīs kapitāldaļas [13].

IV – **Tiesvedība Tiesā**

50. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika iesniegts 2013. gada 15. oktobrī. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Gazprom*, Lietuvas, Vācijas, Spānijas, Francijas, Austrijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Šveices Konfederācija un Eiropas Komisija.

51. Tiesa saskaņā ar tās Reglamenta 61. panta 1. punktu 2014. gada 4. jūlijā lūdza lietas dalībniekiem pirms tiesas sēdes un vēlākais līdz 2014. gada 31. jūlijam rakstveidā atbildēt uz diviem jautājumiem. *Gazprom*, Lietuvas, Vācijas, Spānijas, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Šveices Konfederācija un Komisija iesniedza atbildes paredzētajā termiņā.

12 — Skat. 2014. gada 10. jūnija spriedumu Nr. 2S-3/2014 (pieejams Lietuvas Republikas Konkurences padomes interneta vietnē šādā adresē: http://kt.gov.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1541).

13 — Skat. Sytas, A., "Gazprom sells Lithuania assets after antitrust fine", 2014. gada 12. jūnijā publicēts *Reuters* interneta vietnē adresē: http://uk.reuters.com/article/2014/06/12/uk-lithuania-gazprom-idUKKBN0EN1IF20140612.

52. Tiesas sēde notika 2014. gada 30. septembrī, un *Gazprom*, Lietuvas, Vācijas, Spānijas, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Šveices Konfederācija un Komisija sniedza tajā mutvārdu paskaidrojumus.

V – **Analīze**

A – *Ievada apsvērumi*

1) Par Tiesas jurisdikciju

53. Sava lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 10. lappusē iesniedzējtiesa norāda, ka Enerģētikas ministrija cēla prasību *Vilniaus apygardos teismas* pret *Lietuvos dujos* un *V. Valentukevičius*, *V. Golubev* un *K. Seleznev* [14], pamatojoties uz Briseles I regulas 6. panta 2. punkta piemērošanu pēc analoģijas (*mutatis mutandis*).

54. Tātad saskaņā ar šo regulas normu personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, "var arī iesūdzēt [..] kā trešo personu lietā par garantiju vai galvojumu vai jebkurā citā tiesvedībā pēc trešo personu pieteikuma tiesā, kurā ierosināta pamattiesvedība, ja vien tā nav ierosināta vienīgi ar mērķi atņemt tās tiesas jurisdikciju, kas viņa lietā būtu kompetenta".

55. Manuprāt, ir pavisam skaidrs, ka šī tiesību norma šajā gadījumā nav piemērojama, jo prasība neattiecas ne uz lietu par garantiju, ne lietu pēc trešo personu pieteikuma.

56. Tiesas sēdē Lietuvas valdība izteica pieņēmumu, ka runa ir par iesniedzējtiesas pārrakstīšanās kļūdu un tā ir vēlējusies atsaukties uz minētās regulas 6. panta 1. punktu [15], kurš, šķiet, tāpat nav piemērojams, jo tas ļauj personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, iesūdzēt tiesā *citā dalībvalstī*, kurā ir domicils kādam no līdzatbildētājiem. Šajā gadījumā, izņemot *V. Golubev* un *K. Seleznev*, kuru domicils ir trešajā valstī, pārējo atbildētāju domicils ir Lietuvā.

57. Tā kā Lietuvas tiesu jurisdikcija nebija pareizi pamatota ar Briseles I regulu, Tiesa, protams, varētu atteikties atbildēt uz šiem prejudiciālajiem jautājumiem. Tomēr tā varētu norādīt, ka *Vilniaus apygardos teismas* var noteikt savu jurisdikciju attiecībā uz *Lietuvos dujos* un tās ģenerāldirektoru *V. Valentukevičius*, balstoties uz minētās regulas 2. panta 1. punktu [16], jo nepieciešamais pārrobežu elements šī panta (un regulas) piemērošanai izriet no fakta, ka diviem no līdzatbildētājiem (*V. Golubev* un *K. Seleznev*) domicils ir Krievijas Federācijā [17], – šādā gadījumā tai piekristu jurisdikcija atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem.

14 — Skat. šo secinājumu 31. un 32. punktu.

15 — "Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt: 1) ja viņš ir viens no vairākiem apsūdzētajiem [atbildētājiem] tās vietas tiesā, kurā kādam no apsūdzētajiem ir domicils, ar noteikumu, ka prasības ir tik cieši saistītas, ka lietderīgi tās izskatīt un noteikt kopā, lai novērstu nesavienojamu spriedumu risku, ko rada atsevišķa tiesvedība; [..]."

16 — Saskaņā ar šo regulu personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā.

17 — Skat. spriedumu *Owusu* (C-281/02, EU:C:2005:120, 24.–26. un 35. punkts).

2) Par jautājumu pieņemamību

58. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tiesas atteikums atbildēt uz valsts tiesas iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iespējams tikai tad, ja ir acīmredzams, ka prasītajai Savienības tiesību aktu interpretācijai nav nekādas saiknes ar pamata lietas faktiem vai priekšmetu, ja jautājums ir hipotētisks vai arī ja Tiesas rīcībā nav vajadzīgo faktisko un juridisko elementu, lai lietderīgi atbildētu uz tai uzdotajiem jautājumiem" [18].

59. Šajā gadījumā iesniedzējtiesa sava lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 9. lappusē norāda, ka "jautājumu par juridiskas personas darbību izmeklēšanu nevar izskatīt šķīrējtiesā".

60. Kā norāda Francijas valdība un Komisija, tātad pastāv juridisks pamats, šajā gadījumā – 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta a) apakšpunkts [19] –, uz kuru balstoties iesniedzējtiesa var atteikties atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, kā *Lietuvos apeliacinis teismas* turklāt arī izdarījusi [20].

61. Tāpēc, manuprāt, ir skaidrs, ka Tiesai uzdotie jautājumi pamatlietai nav būtiski, jo iesniedzējtiesa, lai izskatītu tajā iesniegto lietu, pavisam labi var iztikt bez atbildēm uz šiem jautājumiem. Šie secinājumi, protams, izriet no pieņēmuma, ka Tiesa atzīs, ka uzdotie jautājumi ir pieņemami.

3) Vai patiešām runa ir par "anti-suit injunction"?

62. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa kā "anti-suit injunction" kvalificē šķīrējtiesas nolēmumu, ciktāl ar to Enerģētikas ministrijai ir uzdots atteikties no dažām prasībām, kuras tā bija iesniegusi Lietuvas tiesās.

63. Šajā ziņā šķīrējtiesas nolēmums tuvinās Anglijas tiesību "anti-suit injunctions", par kuriem ir taisīts spriedums *Turner* (C-159/02, EU:C:2004:228), kā arī spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69). Anglijas tiesībās "anti-suit injunction" ir Anglijas tiesas izdots rīkojums, kas lietas dalībniekam, kurš *in personam* ir pakļauts Anglijas tiesu jurisdikcijai [21], liedz uzsākt vai turpināt noteiktas prasības, no tām atteikties vai veikt nepieciešamos pasākumus, lai izbeigtu vai apturētu tiesvedību, kura norisinās valsts tiesā vai šķīrējtiesā, kas atrodas kādā ārvalstī [22].

64. "Anti-suit injunction" netiek vērsts pret ārvalsts tiesu un tiek adresēts tikai lietas dalībniekam, kurš ir iesūdzēts Anglijas tiesā [23].

18 — Spriedums *Melki* un *Abdeli* (C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 27. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus *Régie Networks* (C-333/07, EU:C:2008:764, 46. punkts), *Budějovický Budvar* (C-478/07, EU:C:2009:521, 63. punkts) un *Zanotti* (C-56/09, EU:C:2010:288, 15. punkts), un *Radu* (C-396/11, EU:C:2013:39, 22. punkts).

19 — "Šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi var atteikt arī tad, ja valsts atbildīgā iestāde, no kuras tiek prasīta atzīšana un izpilde, konstatē: a) ka saskaņā ar šīs valsts tiesībām strīda priekšmetu nevar atrisināt šķīrējtiesas ceļā; [..]."

20 — Skat. šo secinājumu 41. un 42. punktu.

21 — Persona var *in personam* tikt pakļauta Anglijas tiesu jurisdikcijai tikai tāpēc vien, ka atrodas Anglijas un Velsas teritorijā, vai tāpēc, ka ir parakstījusi jurisdikcijas noteikšanas klauzulu par labu Anglijas tiesām.

22 — Skat. Raphael, T., *The Anti-Suit Injunction*, Oksforda: Oxford University Press, 2008, 1.05. punkts.

23 — Skat. *Turner* pret *Grovit and ors* [2001] UKHL 65, 23. punkts; *Société Nationale Industrielle Aerospatiale* pret *Lee Kui Jak & anor* [1987] 1 AC 871 (PC), 892. punkts.

65. Lietas dalībnieks, kuram ir adresēts "anti-suit injunction" un kurš to nepilda, tiek pakļauts vajāšanai par necienīgu izturēšanos pret tiesu ("contempt of court"), un pēc tam viņam var tikt piemērots kriminālsods un var tikt uzlikts arests Apvienotajā Karalistē esošajam īpašumam [24]. Protams, ir arī iespējams, ka "anti-suit injunction" nav nekādas ietekmes, ja lietas dalībnieks, kuram tas ir adresēts, neatrodas Apvienotajā Karalistē vai viņam Apvienotajā Karalistē nav nekustamo īpašumu, taču ikviens nolēmums, kas ir pieņemts, pārkāpjot "anti-suit injunction", Apvienotajā Karalistē netiks ne atzīts, ne izpildīts [25].

66. Kā apgalvo Francijas valdība rakstveida atbildē uz Tiesas jautājumiem, pamatlietas strīdā nav izteikts neviens šāda veida rīkojums. Faktiski pretēji "anti-suit injunctions", par kuriem ir spriedums *Turner* (EU:C:2004:228), kā arī spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), Enerģētikas ministrijai, ja tā neievēro šķīrējtiesas nolēmumu, nav paredzētas nekādas sankcijas [26].

67. Līdz ar to šķīrējtiesas nolēmums un tajā ietvertais rīkojums ir saistošs personai, kurai tas ir adresēts, un uzdod tai atsaukt daļu no savas prasības Lietuvas tiesās, ciktāl saskaņā ar *Tribunal Arbitral* viedokli šī prasība daļēji iekļaujas šķīrējtiesas līguma piemērošanas jomā. Tieši šajā ziņā – tāpat kā "anti-suit injunctions", par kuriem ir spriedums *Turner* (EU:C:2004:228), kā arī spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), – šķīrējtiesas nolēmums, iesniedzējtiesas ieskatā, var apdraudēt Briseles I regulas lietderīgo iedarbību. Es izteikšu savu vērtējumu, balstoties uz šo pieņēmumu.

B – *Par pirmo jautājumu*

68. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa Tiesai jautā, vai tā var atteikties atzīt šķīrējtiesas izdotu "anti-suit injunction" tāpēc, ka tas ierobežotu tās "tiesības pieņemt lēmumu par tās jurisdikciju, lai izskatītu lietu saskaņā ar [Briseles I] regulas normām par jurisdikciju".

69. Ir jāpārbauda, vai šajā lietā patiešām ir piemērojama Briseles I regula vai uz pamatlietas strīdu attiecas tikai 1958. gada Ņujorkas konvencija.

1) Vai Briseles I regula ir piemērojama saskaņā ar tās 71. panta 2. punkta otro daļu?

70. Briseles I regulas piemērošanas jomas pamatojumam iesniedzējtiesa balstās uz šīs regulas 71. panta 2. punkta otro daļu, kurā ir noteikts, ka tad, "ja tāda konvencija [līgums] kādā konkrētā jautājumā, kuras līgumslēdzējas puses ir gan izcelsmes dalībvalsts, gan sprieduma izpildītāja dalībvalsts, nosaka spriedumu atzīšanas un izpildes nosacījumus, piemēro šos nosacījumus. Jebkurā gadījumā var piemērot šīs regulas noteikumus, kas attiecas uz spriedumu atzīšanas un izpildīšanas procedūru" [27].

71. Manuprāt – un kā to apstiprina arī Vācijas valdība un Šveices Konfederācija –, izskatāmajā gadījumā šis noteikums nav jāpiemēro, jo tā piemērošanas joma ir ierobežota ar līgumiem starp dalībvalstīm, kuras paredz "nosacījumus spriedumu atzīšanai un izpildei". Jēdziens "spriedums" šīs regulas 32. pantā ir definēts kā "visi spriedumi, kas pieņemti *kādas dalībvalsts tiesā vai tribunālā*,

24 — Skat. Briggs, A. un Rees, P., *Civil Jurisdiction and Judgments*, 5. izdevums, Londona: Informa, 2009, 5.55. punkts.

25 — Turpat.

26 — Šķīrējtiesa varētu sodīt lietas dalībnieku, kurš nav ievērojis "anti-suit injunction", šo rīcību ņemot vērā šķīrējtiesas izmaksu aprēķinā, bet ne tādā gadījumā kā izskatāmajā pamatlietā, jo šķīrējtiesa notika tikai par šo "anti-suit injunction". Šķīrējtiesas uzdevums ir izpildīts, pasludinot šķīrējtiesas nolēmumu (*functus officio*), un tātad tā nevar sodīt lietas dalībnieku par tās "anti-suit injunction" pārkāpumu.

27 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 6. lappusi.

neatkarīgi no tā nosaukuma, tostarp dekrēts, rīkojums, lēmums vai izpildraksts, kā arī izmaksu vai izdevumu noteikšana, ko veic tiesas ierēdnis"[28]. Ir skaidrs, ka šķīrējtiesa, kura ir izveidota, balstoties uz šķīrējtiesas līgumu, kas ir brīvi noslēgts starp divām pusēm (piemēram, šķīrējtiesa, kas izdeva šķīrējtiesas nolēmumu izskatāmajā pamatlietā), nav dalībvalsts tiesa[29].

72. Turklāt ar Briseles I regulas 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu šķīrējtiesa ir izslēgta no tās piemērošanas jomas. Tas nozīmē – kā to arī apstiprina *Gazprom*, Vācijas, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija un Šveices Konfederācija –, ka tādu šķīrējtiesas nolēmumu, par kādu ir runa pamatlietā, atzīšanai un izpildei ir jāpiemēro vienīgi 1958. gada Ņujorkas konvencija.

73. Šajā gadījumā personas, kas iestājušās lietā, ir norādījušas, ka, tā kā iesniedzējtiesā pašā tika ierosināta tiesvedība par atzīšanu un izpildi, piemērojot šo līgumu, uz attiecīgā šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi attiecas vienīgi minētais līgums[30]. Līdz ar to vairs nevajadzētu būt nevienam Savienības tiesību jautājumam, uz kuru atbildēt būtu Tiesas kompetencē, balstoties uz LESD 267. pantu.

2) Vai Briseles I regula ir piemērojama saskaņā ar spriedumu *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69)?

74. Kā atbildē uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem norāda Francijas valdība, "spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* [(EU:C:2009:69)] izraisīja šaubas par apjomu, kādā šķīrējtiesa ir izslēdzama no [Briseles I] regulas piemērošanas jomas".

75. 2000. gada augustā *Front Comor*, kas ir *West Tankers Inc*. (turpmāk tekstā – "*West Tankers*") kuģis, kuru bija nofraktējis *Erg Petroli SpA* (turpmāk tekstā – "*Erg Petroli*"), Sirakūzās radīja bojājumus molam, kas piederēja *Erg Petroli*. Fraktēšanas līgums bija pakļauts Anglijas likumiem un ietvēra šķīrējtiesas klauzulu, kas paredzēja šķīrējtiesu Londonā.

76. Erg Petroli vērsās pie saviem apdrošinātājiem *Allianz SpA* (turpmāk tekstā – "*Allianz*") un *Generali Assicurazioni Generali SpA* (turpmāk tekstā – "*Generali*"), lai tie apdrošināšanas summas apmērā atlīdzina tai nodarītos zaudējumus, un Londonā uzsāka tiesvedību šķīrējtiesā pret *West Tankers* par pārējiem zaudējumiem. Pēc tam, kad apdrošinātāji saskaņā ar apdrošināšanas polises noteikumiem bija pārskaitījusi *Erg Petroli* atlīdzību par zaudējumiem, ko tā bija cietusi, tā *Tribunale di Siracusa* (Itālija) subrogācijas kārtībā cēla prasību pret *West Tankers*, lai atgūtu summu, kas bija pārskaitīta *Erg Petroli*. *West Tankers* atsaucās uz iebildumu par šīs tiesas jurisdikcijas neesamību, kas saistīta ar šķīrējtiesas līguma esamību.

77. Ņemot vērā, ka šķīrējtiesas mītnes vieta ir Londonā, *West Tankers* uzsāka tiesvedību Anglijas tiesās, lai panāktu "anti-suit injunction" noregulējumu, ar ko *Allianz* un *Generali* tiktu aizliegts uzsākt citu procedūru, kas nav tiesvedība šķīrējtiesā, un turpināt *Tribunale di Siracusa* aizsākto tiesvedību.

78. Anglijas tiesas apmierināja šo prasību, bet *House of Lords* uzdeva Tiesai jautājumu, vai, ņemot vērā atšķirību no apstākļiem lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Turner* (EU:C:2004:228)[31], tai bija pilnvaras izdot "anti-suit injunction", kas būtu saderīgs ar Briseles I regulu, lai gan tās 1. panta 2. punkta d) apakšpunktā šķīrējtiesa ir izslēgta no tās piemērošanas jomas.

28 — Mans izcēlums.

29 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Ascendi* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 29. punkts).

30 — Šajā ziņā skat. Briseles I regulas (pārstrādātā versija) preambulas 12. apsvēruma pēdējo daļu, saskaņā ar kuru "šī regula nebūtu jāpiemēro [..] šķīrējtiesas nolēmuma [..] atzīšan[ai] un izpild[ei]". Šāda bija arī *P. Jenard* nostāja Ziņojumā par 1968. gada 27. septembra konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 1979, C 59, 1. lpp., 13. lpp.).

31 — Šī lieta, kas nepavisam nebija saistīta ar šķīrējtiesu, attiecās uz Anglijas tiesas izdotu "anti-suit injunction" un Spānijā uzsāktu tiesvedību. Tiesa nolēma, ka līdzīgi "anti-suit injunctions" nav saderīgi ar Briseles I regulu.

79. Tiesa savu vērtējumu sāka ar pieļāvumu, ka valsts tiesvedība, kaut arī šķīrējtiesas atbalstam, "tāda kā šajā lietā minētā procedūra, kuras rezultātā tiek pieņemts "anti-suit injunction", nekādi nevar ietilpt [Briseles I] regulas piemērošanas jomā [32].

80. Tiesa pēc tam nosprieda, ka "tomēr, lai arī procedūra neietilpst [Briseles I] Regulas piemērošanas jomā, tās sekas var būt minētās regulas lietderīgās iedarbības apdraudējums, citiem vārdiem sakot, mērķu vienādot kolīziju normas par jurisdikciju civillietās un komerclietās un šajā pašā jomā pieņemto lēmumu brīvas aprites kavēšana. *Tā tas ir, ja šāda procedūra kavē citas dalībvalsts tiesu īstenot savu kompetenci, kas tai piešķirta saskaņā ar [Briseles I] Regulu*" [33].

81. Tiesa tātad uzskatīja, ka "iepriekšējais jautājums par vienošanās par šķīrējtiesu piemērošanu, ieskaitot tās spēkā esamību, arī ietilpst [šīs regulas] piemērošanas jomā" [34].

82. Ar šādu pamatojumu Tiesa uz *House of Lords* jautājumu atbildēja noliedzoši, nolemjot, ka *Allianz* un *Generali* uzsāktā tiesvedība pret *West Tankers* tiesā *Tribunale di Siracusa* pati ietilpst Briseles I regulas piemērošanas jomā [35], neraugoties uz šķīrējtiesas līgumu, kas saista abas puses. Tā turklāt norādīja, ka izskatāmais "anti-suit injunction" neatbilst Itālijas piekritības tiesību normām tiesai pašai noteikt, vai tā ir kompetenta iztiesāt lietu, kas ir tās izskatīšanā [36], ka tas ir pretēji savstarpējās uzticēšanās starp dalībvalstu tiesām principam, un prasītājam, kurš uzskatītu, ka vienošanās par šķīrējtiesu ir nederīga, nav spēkā vai nav izpildāma, liegtu pieeju valsts tiesai [37].

83. Nobeigumā Tiesa nosprieda, ka attiecīgajā lietā izskatāmais "anti-suit injunction" nav saderīgs ar Briseles I regulu.

84. Ar šādu pamatojumu iesniedzējtiesa uzskata, ka, tāpat kā valsts tiesas izdots "anti-suit injunction", arī šķīrējtiesas pasludināts "anti-suit injunction" apdraud Briseles I regulas lietderīgo iedarbību.

85. Šis apgalvojums ir saprotams, ciktāl lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), *House of Lords*, tāpat kā iesniedzējtiesā, bija uzsākta tiesvedība, kura – kā nosprieda Tiesa – neietilpst Briseles I regulas piemērošanas jomā [38], proti, prasība iegūt "anti-suit injunction" pret lietas dalībnieku, kurš ir cēlis prasību tiesā Itālijā, pārkāpjot šķīrējtiesas līgumu, kas noteica pienākumu ikvienu strīdu nodot šķīrējtiesai Londonā [39]. Tātad prasība atzīt un izpildīt pamatlietā izskatāmo šķīrējtiesas nolēmumu arī neietilpst šīs regulas piemērošanas jomā.

86. Tika nospriests, ka Briseles I regula šajā lietā ir piemērojama, balstoties uz citu tiesvedību, proti, tiesvedību Itālijas tiesā, kura pēc būtības tāpat kā šī prasība par izmeklēšanas uzsākšanu par *Lietuvos Dujos* darbībām [40] ietilpa šīs regulas, it īpaši tās 5. panta 3. punkta, piemērošanas jomā. Izskatāmajā lietā Enerģētikas ministrijas prasība par izmeklēšanas uzsākšanu par *Lietuvos Dujos* darbībām pēc būtības arī ietilpst Briseles I regulas, precīzāk – tās 2. panta, piemērošanas jomā [41].

32 — Spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69, 23. punkts).

33 — Turpat (24. punkts). Mans izcēlums.

34 — Turpat (26. punkts).

35 — Turpat (26. un 27. punkts).

36 — Turpat (30. punkts).

37 — Turpat (31. punkts).

38 — Turpat (23. punkts).

39 — Skat. šo secinājumu 75. punktu.

40 — Ir runa par prasību, ko Enerģētikas ministrija 2011. gada 25. martā iesniedza *Vilniaus apygardos teismas* pret *Lietuvos dujos*, tās ģenerāldirektoru *V. Valentukevičius* un diviem valdes locekļiem *V. Golubev* un *K. Seleznev*, lai tiktu uzsākta izmeklēšana par *Lietuvos dujos* darbībām (Lietuvas Civilkodeksa 2.124. un nākamie panti). Šī tiesa nosprieda, ka šī lieta nav nododama šķīrējtiesai. Skat. šo secinājumu 31., 32. un 38. punktu.

41 — Skat. šo secinājumu 57. punktu.

87. Šajā ziņā Vācijas, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Šveices Konfederācija un Komisija uzskata, ka Briseles I regula nav piemērojama izskatāmajā pamatlietā, jo tā nav piemērojama šķīrējtiesām. Tomēr, ja tas būtu tik vienkārši, tad Tiesa nebūtu paziņojusi, ka "anti-suit injunction", kas bija strīda priekšmets tās spriedumā lietā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), nav saderīgs ar Briseles I regulu [42].

88. Šajā ziņā *House of Lords* situācija – kad tai bija jāizskata lieta, kas neietilpst Briseles I regulas piemērošanas jomā – bija līdzīga situācijai, kādā ir iesniedzējtiesa, kurā arī ir iesniegta prasība atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, kas arī neietilpst šīs regulas piemērošanas jomā. Turklāt, tā kā iesniedzējtiesā vienlaikus ir celta prasība, kas ietilpst minētās regulas piemērošanas jomā, proti, prasība uzsākt izmeklēšanu par *Lietuvos dujos* darbībām, tā atrodas identiskā situācijā kā *Tribunale di Siracusa* spriedumā lietā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69). Tātad šajā spriedumā Tiesa nolēma, ka "anti-suit injunction" nav saderīgs ar Briseles I regulu, un iesniedzējtiesa uzskata, ka šāds secinājums ir piemērojams arī pamatlietas strīdā. Es nepiekrītu šādai nostājai tālāk iztirzāto iemeslu dēļ.

3) Atbilde uz prejudiciālo jautājumu

89. Ir divi aspekti, kas mani vedina ieteikt Tiesai uz šo jautājumu atbildēt noliedzoši.

a) Šķīrējtiesas izslēgšana no Briseles I regulas (pārstrādātā versija) piemērošanas jomas

90. Spānijas valdība uzskata, ka laika apsvērumu dēļ Tiesai, atbildot uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, nebūtu jāņem vērā Briseles I regula (pārstrādātā versija).

91. Protams, šī regula būs piemērojama tikai no 2015. gada 10. janvāra, bet, tāpat kā *Gazprom*, Lietuvas, Vācijas un Francijas valdības, Komisija un Šveices Konfederācija, es uzskatu, ka Tiesai tā būtu jāņem vērā izskatāmajā lietā, jo galvenais jauninājums šajā regulā – kurā šķīrējtiesa atkal ir izslēgta no tās piemērošanas jomas – ir rodams ne tik daudz pantu daļas tekstā, kā tās preambulas 12. apsvērumā, kurā – faktiski līdzīgi kā interpretējošā likumā ar atpakaļejošu spēku – paskaidrots, kā šī izslēgšana būtu un vienmēr ir bijusi jāinterpretē.

92. Lai labāk varētu novērtēt šī 12. apsvēruma piemērojamību, ir noderīgi aplūkot tā sagatavošanas vēsturi.

93. Briseles I regulas 73. pantā ir paredzēta šīs regulas grozījumu procedūra, proti, līdz 2007. gada 1. martam Komisijai bija jāiesniedz Eiropas Parlamentam, Eiropas Savienības Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai pārskats par tās piemērošanu, pievienojot priekšlikumu par tās pielāgošanu.

94. Šīs procedūras ietvaros Komisija pasūtīja profesoriem *B. Hess*, *T. Pfeiffer* un *P. Schlosser*, lai viņi izstrādā ziņojumu (saukts par "Heidelbergas ziņojumu") par Briseles I regulas piemērošanu [43]. Šis ziņojums tika publicēts 2007. gadā, tātad pirms tika pasludināts spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69).

42 — Šajā ziņā es nepiekrītu Apvienotās Karalistes valdības nostājai, ko tā pauda tiesas sēdē, proti, ka Tiesa ir nospriedusi, ka tai ir jurisdikcija lemt par "anti-suit injunction", kas bija priekšmets spriedumā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), jo šis aizliegums, kad tas tiktu atzīts Itālijā, liegtu Itālijas tiesai lemt par savu jurisdikciju, kas izriet no Briseles I regulas. "Anti-suit injunction" un sekas par tā neizpildīšanu Apvienotajā Karalistē bija pietiekami nozīmīgi elementi, lai preventīvi atturētu *Allianz* un *Generali* turpināt tiesvedību Itālijā. Faktiski *West Tankers* nebūtu bijis vajadzības "anti-suit injunction" atzīt un izpildīt Itālijā. Kā skaidri izriet no šī sprieduma 29.–31. punkta, pietiktu tikai ar preventīvo ietekmi, kādu "anti-suit injunction" izraisīja Apvienotajā Karalistē, lai liktu *Allianz* un *Generali* atsaukt prasību, kas bija iesniegta izskatīšanai *Tribunale di Siracusa*. "Anti-suit injunction" iespējamā ietekme uz Itālijas tiesas pilnvarām lemt par savu jurisdikciju un Briseles I regulas piemērošanu lika Tiesai nolemt, ka "anti-suit injunction" ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā.

43 — Skat. Hess, B., Pfeiffer, T., un Schlosser, P., "Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States", pieejams interneta vietnē šādā adresē: http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brussels_1_en.pdf.

95. Pieņemot, ka Briseles I regulā nevajadzētu aplūkot jautājumus, kurus reglamentē 1958. gada Ņujorkas konvencija, Heidelbergas ziņojuma redaktori piedāvāja vairākus jaunus noteikumus, kas minētajai regulai ļautu iejaukties šķīrējtiesu jomā, lai izskatītu šo abu tekstu pārklāšanās jautājumus, piemēram, jautājumu par vēršanos valsts tiesā, kura šķīrējtiesas līgumu pasludinājusi par spēkā neesošu, vai par vēršanos valsts tiesā kā atbalsta tiesā šķīrējtiesas procedūrā.

96. Pēc Heidelbergas ziņojuma tika pasludināti ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi lietā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2008:466, 71. un 73. punkts), kuros viņa konstatēja, ka trūkst "mehānismu šķīrējtiesas kompetences saskaņošanai ar valsts tiesu kompetenci", un norādīja, ka "šajā ziņā trūkumus varētu novērst, tikai iekļaujot šķīrējtiesas [Briseles I] regulas sistēmā".

97. Tiesa piekrita ģenerāladvokātes J. Kokotes vērtējumam un vairākkārt citēja viņas secinājumus (spriedums lietā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69, 20., 26. un 29. punkts)).

98. Kritizējošus komentārus šim spriedumam veltījuši galvenokārt starptautisko privāttiesību un šķīrējtiesu tiesību pārstāvji, galveno kritiku vēršot pret to, ka faktiski ar to Briseles I regulas piemērošanas joma ir paplašināta attiecībā uz šķīrējtiesu, tādā veidā iespējami apdraudot tās efektivitāti [44].

99. Šai kritikai es vēl piebildīšu, ka minētais spriedums kontrastēja ar trim agrākiem Tiesas spriedumiem, proti, spriedumu *Hoffmann* (145/86, EU:C:1988:61), spriedumu *Rich* (C-190/89, EU:C:1991:319) un spriedumu *Van Uden* (C-391/95, EU:C:1998:543).

100. Spriedums *Hoffmann* (EU:C:1988:61) attiecās uz tāda Vācijas sprieduma izpildi Nīderlandē, ar kuru vienam laulātajam tika piespriests samaksāt uzturlīdzekļus otram laulātajam, pamatojoties uz laulību attiecībām. Šāda sprieduma obligāts priekšnosacījums bija tas, ka pastāv laulību saites. *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlande) uzdeva jautājumu par to, vai laulības saišu šķiršana Nīderlandes tiesas pasludināta sprieduma par laulības šķiršanu rezultātā var izbeigt Vācijas sprieduma izpildāmību pat tādā gadījumā, ja šis pēdējais minētais spriedums joprojām būtu izpildāms Vācijā, jo tā nav atzinusi spriedumu par laulības šķiršanu.

101. Tāpat kā šķīrējtiesa, arī fizisku personu statuss, tostarp laulības un šķiršanās, neietilpa 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.; turpmāk tekstā – "Briseles konvencija") piemērošanas jomā. Savukārt uzturlīdzekļu samaksa, tā kā tas nav ar personu statusu saistīts jautājums, ietilpa Briseles konvencijas piemērošanas jomā, kas nozīmēja, ka Nīderlandes tiesām *a priori* šī konvencija uzlika pienākumu atzīt un izpildīt Vācijas spriedumu, un tas nebija savietojami ar Nīderlandes spriedumu par laulības šķiršanu.

102. Tiesa nosprieda, ka "[Briseles] konvencijai nav pretrunā tas, ka tās valsts tiesa, kurā ir prasīta atzīšana, izdara secinājumus no valsts tiesas sprieduma, ar kuru pasludināta laulības šķiršana, ārvalsts sprieduma par [uzturēšanas saistībām] izpildes ietvaros" [45], kas nozīmēja to, ka *Hoge Raad der Nederlanden* nebija jāatzīst un jāizpilda Vācijas spriedums, kurš turklāt ietilpa šīs konvencijas piemērošanas jomā.

44 — It īpaši skat. Briggs, A., *Civil Jurisdiction and Judgments*, 5. izdevums, Londona: Informa, 2009, 2.40. punkts; Peel, E., "Arbitration and Anti-Suit Injunctions in the European Union", no: *Law Quarterly Review*, 2009, 125. sēj., 365. lpp.; Dal, G. A., "L'arrêt 'West Tankers' et l'effet négatif du principe de compétence-compétence", no: *Revue pratique des sociétés*, 2010, 22. lpp.; Kessedjian, C., "Arbitrage et droit européen: une désunion irrémédiable?", no: *Recueil Dalloz*, 2009, 981. lpp.; Muir Watt, H., "Cour de justice des Communautés européennes (grande chambre) – 10 février 2009 – Aff. C-185/07", no: *Revue critique de droit international privé*, 2009, 98. sēj., 373. lpp.; Audit, B., "Arrêt Allianz et Generali Assicurazioni Generali, EU:C:2009:69", no: *Journal du Droit International*, 2009, 1283. lpp.; Bollée, S., "Allianz SpA et autre c/West Tankers Inc", no: *Revue de l'arbitrage*, 2009, 413. lpp.

45 — Spriedums *Hoffmann* (EU:C:1988:61, 17. punkts).

103. Spriedumā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), lai gan šķīrējtiesa, tāpat kā personu statuss, neietilpa Briseles I regulas piemērošanas jomā, Tiesa nosprieda, ka Anglijas tiesas nevar piemērot savas valsts tiesības pilnā apmērā un tiesvedības šķīrējtiesā atbalstam pasludināt "anti-suit injunctions". Tādējādi tā sašaurināja apjomu šķīrējtiesas izslēgšanai no šīs regulas piemērošanas jomas [46].

104. Spriedums *Rich* (EU:C:1991:319) bija par naftas pirkuma līgumu, kas bija noslēgts starp Šveices sabiedrību un Itālijas sabiedrību. Šis līgums bija pakļauts Anglijas tiesībām, un tajā bija ietverta šķīrējtiesas klauzula. Kad pircējs (Šveices sabiedrība) norādīja uz smagiem kravas bojājumiem, pārdevējs (Itālijas sabiedrība) izsauca to uz *Tribunale di Genova* (Itālija), lai iegūtu paziņojumu, kas šajā ziņā to atbrīvotu no jebkādas atbildības.

105. Saskaņā ar noslēgto līgumu Šveices sabiedrība uzsāka tiesvedību šķīrējtiesā Londonā, bet Itālijas sabiedrība atteicās tajā piedalīties un iecelt savu šķīrējtiesnesi, tādējādi traucējot tās norisi. Šveices sabiedrība lūdza Anglijas tiesu kā atbalsta tiesu šķīrējtiesas procedūrā iecelt šķīrējtiesnesi Itālijas sabiedrības vārdā.

106. Tāpat kā lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), Itālijas sabiedrība apgalvoja, ka faktiskais strīds lietas dalībnieku starpā bija saistīts ar jautājumu, vai izskatāmajā līgumā bija ietverta šķīrējtiesas klauzula, ka šāds strīds ietilpst Briseles konvencijas piemērošanas jomā un līdz ar to ir jāiztiesā Itālijā.

107. Jautājums tātad bija par to, vai Anglijas tiesā uzsāktā tiesvedība par šķīrējtiesneša iecelšanu ietilpst Briseles konvencijas piemērošanas jomā.

108. Tiesa nosprieda, ka, "izslēdzot no [Briseles] konvencijas piemērošanas jomas šķīrējtiesu ar tādu pamatojumu, ka uz to jau attiecas starptautiskas konvencijas, [tostarp 1958. gada Ņujorkas konvencija], līgumslēdzējas puses ar to saprata *šķīrējtiesas kā jomas izslēgšanu kopumā*, tostarp valsts tiesās ierosinātas tiesvedības" [47].

109. Pat ja šķīrējtiesneša iecelšana un valsts tiesvedības šķīrējtiesas atbalstam neietilpst 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanas jomā, Tiesa nosprieda – "kas it īpaši attiecas uz valsts tiesas ieceltu šķīrējtiesnesi, ir jākonstatē, ka ir runa par valsts pasākumu ar mērķi iedarbināt šķīrējtiesas procedūru. Šāds pasākums ietilpst šķīrējtiesu jomā, un tātad uz to attiecas [Briseles] konvencijas 1 panta otrās daļas 4. punkts" [48].

110. Tiesa noraidīja Itālijas sabiedrības argumentu par to, ka Briseles konvencija būtu piemērojama strīdos par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, nolemjot, ka, "lai noteiktu, vai strīdam ir piemērojama konvencija, *ir jāņem vērā vienīgi šī strīda priekšmets*. Ja strīda priekšmeta, proti, šķīrējtiesneša nozīmēšanas dēļ strīdam nav piemērojama [Briseles] konvencija, iepriekšēja jautājuma esamība, par kuru tiesai ir jālemj, lai atrisinātu šo strīdu, neatkarīgi no šī jautājuma satura nevar pamatot [Briseles] konvencijas piemērošanu" [49]. Tiesa šādu pieeju nostiprināja spriedumā *Van Uden* (EU:C:1998:543) [50].

46 — Skat. Briggs, A., un Rees, P., *Civil Juridiction and Judgments*, 5. izdevums, Londona: Informa, 2009, 2.40. punkts.

47 — Spriedums *Rich* (EU:C:1991:319, 18. punkts).

48 — Turpat (19. punkts).

49 — Turpat (26. punkts). Mans izcēlums.

50 — Šī lieta attiecās uz tiesvedību šķīrējtiesā, kuru bija uzsākusi kāda Nīderlandes sabiedrība pret kādu Vācijas sabiedrību saistībā ar pēdējās minētās sabiedrības vairākiem nesamaksātiem rēķiniem. Nīderlandes sabiedrība iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu Nīderlandes tiesā, pamatojoties uz to, ka Vācijas sabiedrība nebija izrādījusi pienācīgu rūpību, lai tiktu iecelti šķīrējtiesneši, un šo rēķinu nesamaksāšana tai radīja naudas plūsmas problēmas. Tā prasīja, lai Vācijas sabiedrībai tiktu piespriests tai samaksāt saskaņā ar līgumu esošos četrus parādus. Jautājums tātad bija par to, vai šāda pagaidu noregulējuma procedūra ietilpst Briseles konvencijas piemērošanas jomā. Saskaņā ar principu, kurš ir noteikts sprieduma lietā *Rich* (EU:C:1991:319) 26. punktā, Tiesā strīda priekšmetu izskatīja Nīderlandes pagaidu noregulējuma tiesnesis, un Tiesa nosprieda, ka "pagaidu pasākumu mērķis faktiski nav īstenot šķīrējtiesas procedūru, bet tie tiek pieņemti paralēli šādai procedūrai un ir paredzēti tās atbalstam" (33. punkts).

111. Spriedumā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) tā vietā, lai noteiktu Briseles I regulas piemērojamību attiecībā uz strīdu pamatlietā, kā Tiesa jau bija rīkojusies lietās, kurās bija pasludināts spriedums *Rich* (EU:C:1991:319) un spriedums *Van Uden* (EU:C:1998:543), tā strīda priekšmetu izskatīja citas tiesvedības gaismā, proti, to, kas bija uzsākta Itālijas tiesā.

112. Šādi rīkodamās, Tiesa novirzījās no savas nostājas spriedumā *Rich* (EU:C:1991:319, 18. un 26. punkts), saskaņā ar kuru ir jāņem vērā tikai pamatlietas strīda priekšmets un šķīrējtiesa vispār neietilpst Briseles I regulas piemērošanas jomā.

113. Pēc Heidelbergas ziņojuma, sprieduma *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) un komentāriem, kurus izraisīja šis spriedums, Komisija publicēja *Zaļo grāmatu par Briseles I regulas pārskatīšanu* (turpmāk tekstā – "Zaļā grāmata")[51], kurā tā izziņoja sabiedrisku apspriešanu, piedāvājot daļēji atcelt šķīrējtiesu izslēgšanu no šīs regulas piemērošanas jomas, lai uzlabotu šīs regulas un šķīrējtiesu mijiedarbību.

114. Vairākas dalībvalstis, piemēram, Francijas Republika, Ungārija, Austrijas Republika, Polijas Republika un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, kā arī šķīrējtiesu jomā darbojošās personas[52] pret to iebilda, uzskatot, ka Briseles I regulai nevajadzētu ietekmēt 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanu un šķīrējtiesu izslēgšana no šīs regulas piemērošanas jomas ir jāapstiprina.

115. Ietekmes novērtējumā, kurš ir pievienots Briseles I regulas pārstrādātās versijas priekšlikumam[53], Komisija izteica kritiku par to, ka spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) ļautu ļaunticīgām pusēm izvairīties no pienākuma ikvienu strīdu nodot šķīrējtiesai[54], un norādīja uz trim iespējamām iespējām[55].

116. Pirmā iespēja bija saglabāt *status quo*, tas nozīmētu šķīrējtiesu izslēgšanu no minētās regulas piemērošanas jomas, kas, Komisijas ieskatā, neizslēgtu ļaunprātīgas izmantošanas risku, ko spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) neļauj novērst vai aizliegt[56].

117. Otrā iespēja bija paplašināt šķīrējtiesas izslēgšanu, to attiecinot uz ikvienu tiesvedību saistībā ar šķīrējtiesu un arī "ikvienu tiesvedību, kurā tiktu apstrīdēta šķīrējtiesas līguma spēkā esamība"[57].

118. Visbeidzot trešā iespēja bija palielināt šķīrējtiesas līgumu efektivitāti, paredzot, ka dalībvalsts tiesai, kurā ir iesniegta prasība, kam ir piemērojams šķīrējtiesas līgums, būtu jāaptur tiesvedība, ja būtu bijusi celta prasība šķīrējtiesā vai tiesā, kas atrodas šķīrējtiesas valstī[58].

51 — Skat. *Green Paper on the Review of Council Regulation (EC) No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters*, COM(2009) 175, galīgā redakcija.

52 — Šajā ziņā skat. arī, kā reaģēja *Association for International Arbitration*, *Allen and Overy LLP*, *Barreaux de France*, *Centre belge d'arbitrage et de médiation*, *Camera arbitrale di Milano*, *Chambre de commerce et d'industrie de Paris*, *Clifford Chance LLP*, *Comité français de l'arbitrage*, *Comité national français de la Chambre de commerce Internationale*, *Deutscher Industrie- und Handelskammertag*, *Arbitration Committee de l'International Bar Association*, profesors *E. Gaillard*, *Paris The Home of International Arbitration* un *Lovells LLP*, *Club Español del Arbitraje* un *Sección Española de la International Law Association*, pieejams Komisijas interneta vietnē šādā adresē: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/civil/opinion/090630_en.htm.

53 — *Impact Assessment, Accompanying document to the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast)*, SEC(2010) 1547, galīgā redakcija (pieejams vienīgi angļu valodā). Ietekmes novērtējuma kopsavilkums ir pieejams franču valodā: SEC(2010) 1548, galīgā redakcija.

54 — Turpat (35. punkts).

55 — Turpat (36. un 37. punkts).

56 — Turpat (37. un 38. punkts).

57 — Turpat (36. un 37. punkts).

58 — Turpat (37. punkts).

119. Briseles I regulas pārstrādātās versijas priekšlikumā (turpmāk tekstā – "pārstrādātās versijas priekšlikums")[59] Komisija izvēlējās šo pēdējo iespēju, paturot tās Zaļajā grāmatā izteikto priekšlikumu daļēji atcelt šķīrējtiesas izslēgšanu no minētās regulas piemērošanas jomas[60].

120. Kā to norāda Lietuvas valdība un Komisija savās atbildēs uz Tiesas jautājumiem, Eiropas Savienības likumdevējs Komisijas piedāvātos grozījumus noraidīja. Savā 2010. gada 7. septembra rezolūcijā Eiropas Parlaments "*iebil[da] pret lēmuma atcelšanu uz šķīrējtiesām neattiecināt Regulas darbības jomu (pat pret daļēju tā atcelšanu)*" un "uzskat[īja], ka no Regulas 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta skaidri izriet, ka *Regulas darbības joma neattiecas ne tikai uz tiesvedību šķīrējtiesā, bet arī uz tiesas procedūrām, kurās vai nu pamatlietā, vai kā par iepriekš izlemjamu vai prejudiciālo jautājumu izskata piekritības šķīrējtiesai spēkā esamību un apjomu*"[61].

121. Padome arī iebilda pret Komisijas vēlmi daļēji atcelt šķīrējtiesas izslēgšanu no Briseles I regulas (pārstrādātā versija) piemērošanas jomas. 2012. gada 1. jūnija ziņojumā padomes prezidējošā valsts aicināja Padomi kā vispārīgu kompromisu pieņemt vispārīgas ievirzes projektu, kas bija pievienots šī ziņojuma pielikumā[62]. Saskaņā ar šo projektu Komisijas priekšlikumi par šķīrējtiesu, kas bija iekļauti pārstrādātās versijas priekšlikumā, bija jānoraida[63].

122. Faktiski ar kompromisa tekstu bija paredzēts ieviest jaunu apsvērumu ar tekstu, kāds pašlaik ir regulas pārstrādātās versijas preambulas 12. apsvērumā, kā arī jaunu apsvērumu, saskaņā ar kuru Briseles I regulai pārstrādātajā versijā "[nebūtu] ietekmes uz [1958. gada Ņujorkas konvencijas] piemērošanu"[64].

123. Padome šo tekstu apstiprināja 2012. gada 8. jūnijā. Pēc šīs apstiprināšanas Parlaments pieņēma normatīvu rezolūciju, apstiprinot regulas grozījumus attiecībā uz šķīrējtiesu tādā redakcijā, kā tie bija izklāstīti Padomes apstiprinātajā dokumentā[65].

124. Briseles I regulas (pārstrādātā versija) gala redakcijā šķīrējtiesa ir izslēgta no tās piemērošanas jomas, un tajā ir jauns 12. preambulas apsvērums, kā arī jauns 73. panta 2. punkts, kurā ir noteikts, ka "šī regula neietekmē 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanu"[66].

125. Šie jaunie noteikumi un it īpaši preambulas 12. apsvēruma otrā daļa, kuru papildina jaunā 73. panta 2. punkts, manuprāt, atbilst otram variantam, ko Komisija piedāvā savā ietekmes novērtējumā, kurš ir pievienots pārstrādātās versijas priekšlikumam, kurā bija paredzēts izslēgt no piemērošanas jomas ikvienu tiesvedību, kurā tiktu apstrīdēta šķīrējtiesas līguma spēkā esamība[67].

59 — Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (pārstrādātā versija), (COM(2010) 748, galīgā redakcija).

60 — Pārstrādātās versijas priekšlikuma 29. panta 4. punktā bija noteikts, ka, "ja puses ir vienojušās vai norādījušas, ka šķīrējtiesa atrodas kādā dalībvalstī, citas dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikciju apstrīd, pamatojoties uz šķīrējtiesas līgumu, aptur lietas izskatīšanu, tiklīdz tās dalībvalsts tiesā, kurā saskaņā ar vienošanos atrodas šķīrējtiesa, vai šķīrējtiesā ir sākta tiesvedība, kuras galvenais priekšmets vai blakus jautājums ir minētā šķīrējtiesas līguma pastāvēšana, spēkā esamība vai sekas. [..] Ja ir konstatēta šķīrējtiesas līguma pastāvēšana, spēkā esamība vai sekas, tiesa, kurā iesniegta prasība, atsakās no jurisdikcijas." Šī priekšlikuma 33. panta 3. punktā bija noteikts, ka "[..] šķīrējtiesa ir iesaistīta, kad puse ir izvirzījusi šķīrējtiesnesi vai kad puse ir lūgusi kādas institūcijas, iestādes vai tiesas palīdzību šķīrējtiesas izveidošanai".

61 — Eiropas Parlamenta 2010. gada 7. septembra rezolūcija par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās īstenošanu un pārskatīšanu (P7_TA(2010)0304, 9. un 10. punkts). Mans izcēlums.

62 — Dokumenti 10609/12 JUSTCIV 209 CODEC 1495 un 10609/12 JUSTCIV 209 CODEC 1495 ADD 1.

63 — Skat. 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu un 29. panta 4. punktu.

64 — Skat. 84. panta 2. punktu.

65 — Eiropas Parlamenta 2012. gada 20. novembra normatīvā rezolūcija par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai ar jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (pārstrādātā versija) (P7_TA(2012)0412).

66 — 73. panta 2. punkts.

67 — Skat. šo secinājumu 117. punktu.

126. Saskaņā ar šī apsvēruma otro daļu "uz dalībvalsts tiesas nolēmumu par to, vai šķīrējtiesas līgums ir vai nav spēkā neesošs, nederīgs vai neizpildāms, *nebūtu jāattiecina šīs regulas noteikumi par atzīšanu un izpildi neatkarīgi no tā, vai tiesa par šo jautājumu ir lēmusi kā par galveno jautājumu vai kā par saistītu jautājumu* [pakārtoti]"[68], un regulas pantu daļas teksts nav ticis grozīts.

127. Teksts slīprakstā norāda uz to, ka pastarpināta šķīrējtiesas līguma spēkā esamības pārbaude neietilpst Briseles I regulas (pārstrādātā versija) piemērošanas jomā, jo, ja tā nebūtu, tad šīs regulas noteikumi par atzīšanu un izpildi būtu jāpiemēro valsts tiesu spriedumiem par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību[69].

128. Tāda gan nebija Tiesas interpretācija spriedumā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69, 26. punkts)[70], kurā tā savu nostāju balstīja uz faktu, ka uz *Allianz* un *Generali* uzsākto tiesvedību pret *West Tankers* tiesā *Tribunale di Siracusa*, pārkāpjot šķīrējtiesas līgumu, pašu attiecas Briseles I regula, ar pieņēmumu, ka pastarpināta šķīrējtiesas līguma spēkā esamības pārbaude *arī ietilpst* minētās regulas piemērošanas jomā.

129. Tiesa faktiski norādīja:

"[..] ja prāvas priekšmeta dēļ, citiem vārdiem sakot, tiesvedībā, tādā, kurā lūgts atlīdzināt zaudējumus, nodrošināmo tiesību jēgas dēļ, šī tiesvedība ietilpst [Briseles I] Regulas piemērošanas jomā, *tad iepriekšējais jautājums par vienošanās par šķīrējtiesu piemērošanu, ieskaitot tās spēkā esamību, arī ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā*. Šo secinājumu apstiprina 35. punkts Ziņojumā par Grieķijas Republikas pievienošanos [Briseles] Konvencijai, ko prezentēja *Evrigenis* un *Kerameus* (OV 1986, C 298, 1. lpp.). Tajā norādīts, ka *pastarpinātai šķīrējtiesas klauzulas spēkā esamības pārbaudei* pēc vienas puses lūguma, lai apstrīdētu tiesas, kurā tā ir atbildētāja, starptautiska līmeņa kompetenci, saskaņā ar Briseles konvenciju *piemēro šo konvenciju*"[71].

130. Līdz ar to es nepiekrītu Lietuvas un Vācijas, kā arī Komisijas nostājai, saskaņā ar kuru pārstrādātā [regulas] versija neietekmē Tiesas sniegto interpretāciju par šķīrējtiesas izslēgšanu no šīs regulas piemērošanas jomas sprieduma lietā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) 24. punktā.

131. Es nepiekrītu arī nostājai, ko Komisija pauda tiesas sēdē, proti, ka šī sprieduma 26. punkts bija tikai *obiter dictum*. Gluži pretēji, ir runa par galveno jautājumu spriedumā, uz kuru balstoties Tiesa noteica Brisele I regulas piemērojamību un tādējādi noteica robežu starp Briseles I regulas piemērošanas jomu un šķīrējtiesu jomu.

132. Šo Komisijas nostāju es varu saprast tikai kontekstā ar tās priekšlikumiem par šķīrējtiesu jomas un Briseles I regulas piemērošanas jomas nošķiršanu, kurus Briseles I regulas pārstrādātajā versijā Parlaments un Padome tomēr pilnībā noraidīja. Tātad no iepriekš izklāstītās tiesību sagatavošanas vēstures es varu secināt Savienības likumdevēja centienus mainīt Tiesas nosprausto robežu starp Briseles I regulas piemērošanas jomu un šķīrējtiesu jomu[72].

68 — Mans izcēlums.

69 — Tas ir apstiprināts arī trešajā daļā, kurā ir paredzēts, ka tad, "ja dalībvalsts tiesa [..] ir noteikusi, ka šķīrējtiesas līgums ir spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms, tam nebūtu jāliedz minētā *tiesas sprieduma par lietas būtību* atzīšana vai attiecīgi tā izpilde saskaņā ar šo regulu". Gluži pretēji, lēmums par jurisdikciju (un šķīrējtiesas līgums) nav pakļauts minētās regulas noteikumiem par atzīšanu un izpildi.

70 — Skat. šo secinājumu 81. punktu.

71 — Mans izcēlums.

72 — Šajā ziņā skat. Nuyts, A., "La refonte du règlement Bruxelles I", *Revue critique du droit international privé*, 2013, 102. sēj., 1., 15. lpp.: ("[..] [no preambulas 12. apsvēruma otrās daļas] izriet, ka jurisdikcijas noraidīšana, balstoties uz šķīrējtiesas klauzulu, *pati par sevi neietilpst* regulas [piemērošanas] jomā. Tādējādi, manuprāt, nav pieņemama interpretācija spriedumā lietā *West Tankers* [..]. Judikatūras lietā *West Tankers* apvēršana šajā ziņā būtu apsveicama [..]").

133. Tas nozīmē, ka tad, ja lieta, kurā tika pieņemts spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), būtu izskatīta saskaņā ar Briseles I regulas (pārstrādātā versija) sistēmu, *Tribunale di Siracusa* pēc lietas būtības prasību, balstoties uz šo regulu, varētu celt tikai no tā brīža, kad tiktu nospriests, ka šķīrējtiesas līgums ir spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms (kas saskaņā ar 1958. gada Ņujorkas konvencijas II panta 3. punktu ir iespējams)[73].

134. Šajā gadījumā netika nospriests, ka "anti-suit injunction", kas bija sprieduma *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) priekšmets, nav saderīgs ar Briseles I regulu.

135. Faktiski vēršanās *Tribunale di Siracusa* ar prasību, kura pēc būtības ietilpst Briseles I regulas piemērošanas jomā (jautājums par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību šajā gadījumā ir pakārtots vai iepriekšējs jautājums), neesot ietekmējusi Anglijas tiesu kompetenci izdot "anti-suit injunctions" šķīrējtiesas atbalstam, jo saskaņā ar preambulas 12. apsvēruma otro daļu pastarpināta šķīrējtiesas līguma spēkā esamības pārbaude neietilpst šīs regulas piemērošanas jomā "neatkarīgi no tā, vai [*Tribunale di Siracusa*] par šo jautājumu ir lēmusi kā par galveno jautājumu vai kā par *saistītu* jautājumu [pakārtoti]"[74]. Jēdziena "saistīts" izmantošana skaidri pierāda, ka otrā daļa ir piemērojama arī tad, ja tādā dalībvalsts tiesā, kāda bija *Tribunale di Siracusa*, tiek iesniegta prasība par strīdu pēc būtības, kas liek vispirms izskatīt tās kompetenci, pakārtoti vai prioritāri pārbaudot šķīrējtiesas līguma, kas ir saistošs abām prasības pusēm, spēkā esamību.

136. Kā precizēts minētā apsvēruma trešajā daļā, saskaņā ar minēto regulu varētu tikt atzīts un izpildīts tikai "spriedum[s] par lietas būtību"[75]. Tomēr nosakot, ka iespējama (ticama vai ne) *Tribunale di Siracusa* sprieduma pēc būtības dēļ Anglijas tiesas nevarētu pasludināt "anti-suit injunction" šķīrējtiesas atbalstam, būtu precīzi saglabātas sprieduma *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) sekas, ko Eiropas Savienības likumdevējs no pārstrādātās versijas ir vēlējies izslēgt.

137. Secinājums, ka "anti-suit injunctions" šķīrējtiesas atbalstam ir atļauti ar Briseles I regulas pārstrādāto versiju, ir apstiprināts tā paša preambulas apsvēruma ceturtajā daļā, un saskaņā ar to "šī regula nebūtu jāpiemēro nevienai darbībai vai *papildu procedūrai it īpaši saistībā ar* [..] *šķīrējtiesas procedūras norisi vai jebkuriem citiem šādas procedūras aspektiem*, ne arī [..] *saistībā ar šķīrējtiesas nolēmuma* [..] *atzīšanu un izpildi*"[76].

73 — Skat. Eiropas Parlamenta 2010. gada 7. septembra rezolūciju par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās īstenošanu un pārskatīšanu (P7_TA(2010)0304, M apsvērums), saskaņā ar kuru "dalībvalstu dažādajiem procesuālajiem mehānismiem, kas ir izstrādāti, lai aizsargātu šķīrējtiesas jurisdikciju (paralēlās tiesvedības aizliegumi, ja vien tie nav pretrunā ar personu brīvu kustību un pamattiesībām, šķīrējtiesas piekritības klauzulas atzīšana par piemērojamu, atlīdzības par šķīrējtiesas klauzulas pārkāpumu noteikšana, *Kompetenz-Kompetenz* principa negatīvā iedarbība u. tml.), arī turpmāk ir jābūt spēkā un šādu procedūru iedarbība un turpmākie citās dalībvalstu tiesās pieņemtie nolēmumi ir jāreglamentē šo dalībvalstu tiesībās, kā tas bija pirms sprieduma *West Tankers* lietā".

74 — Mans izcēlums. Šajā ziņā 12. apsvērumā sniegtais risinājums atšķiras no tā, kas pausts spriedumā *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c. (C-456/11, EU:C:2012:719, 41. punkts), kurā Tiesa nosprieda, ka "nolēmums, ar kuru dalībvalsts tiesa, pamatojoties uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, ir noraidījusi savu jurisdikciju tādēļ, ka šī klauzula ir spēkā, ir saistošs citu dalībvalstu tiesām gan attiecībā uz šī nolēmuma rezolutīvajā daļā ietverto lēmumu par šīs tiesas jurisdikcijas neesamību, gan attiecībā uz šī nolēmuma motīvu daļā ietverto konstatējumu par šīs klauzulas spēkā esamību, kas ir šīs rezolutīvās daļas nepieciešamais pamatojums". Faktiski šajā lietā tika izskatīts nevis šķīrējtiesas līgums, bet jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kas pretēji šķīrējtiesas līgumiem ietilpst Briseles I regulas piemērošanas jomā (skat. 23. pantu) un Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās piemērošanas jomā; šī konvencija ir parakstīta 2007. gada 30. oktobrī un Savienības vārdā apstiprināta ar Padomes 2008. gada 27. novembra Lēmumu 2009/430/EK (OV 2009, L 147, 1. lpp.), un piemērojama šajā lietā (23. pants). Gluži pretēji, saskaņā ar Briseles I regulas (pārstrādātā versija) preambulas 12. apsvēruma otro daļu, ja valsts tiesas nolēmumu, kurā ir apgalvots, ka šķīrējtiesas līgums ir spēkā neesošs, nederīgs vai neizpildāms, tiek prasīts atzīt vai izpildīt citas dalībvalsts tiesā, tad to nav iespējams atzīt vai izpildīt, pamatojoties uz Briseles I regulu. Šajā ziņā skat. Parīzes Apelācijas instances tiesa, 2006. gada 15. jūnijs, *Legal Department du Ministère de la Justice de la République d'Irak c. Sociétés Fincantieri Cantieri Navali Italiani*, pieejams *Legifrance* interneta vietnē šādā adresē: http://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000006951261&fastReqId=65424442&fastPos=9.

75 — Tas nozīmē, ka gadījumā, ja dalībvalsts šķīrējtiesas līgumu ir atzinusi par spēkā neesošu, nederīgu vai neizpildāmu un pēc tam, izskatot lietu pēc būtības, vēršas citas dalībvalsts tiesā, lai panāktu nolēmuma atzīšanu un izpildi, tad tas ir jāatzīst un jāizpilda saskaņā ar Briseles I regulu. Tomēr, ņemot vērā to, ka parasti šķīrējtiesas procedūras norise ir ātrāka nekā valsts tiesvedības norise, ir ļoti iespējams, ka tiesa, kurai prasīta atzīšana, jau būtu atzinusi un izpildījusi tā paša strīda šķīrējtiesas nolēmumu pēc būtības. Šādā gadījumā tiesai, kurai prasīta atzīšana, vairs nebūtu pienākuma atzīt un izpildīt valsts spriedumu, jo šķīrējtiesas nolēmumam jau būtu *res judicata* spēks (skat. Briseles I regulas (pārstrādātā versija) 45. panta 1. punkta c) apakšpunktu, saskaņā ar kuru "[..] sprieduma atzīšana tiek atteikta: [..] c) ja spriedums ir nesavienojams ar spriedumu, kas uzrunātajā dalībvalstī pieņemts starp tām pašām pusēm; [..]").

76 — Mans izcēlums.

138. Ar šo [apsvēruma] daļu no minētās regulas ir izslēgta ne vien šķīrējtiesas nolēmumu atzīšana un izpilde – kas neapšaubāmi no tās piemērošanas jomas izslēdz arī izskatāmo lietu –, bet ar to ir izslēgtas arī papildu procedūras, kas, manuprāt, ietver "anti-suit injunctions", kurus ir izdevusi valsts tiesa kā atbalsta tiesa šķīrējtiesas procedūrā.

139. Šajā ziņā atgādināšu, ka lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69), tiesā *House of Lords* tika celta prasība pasludināt "anti-suit injunction" kā atbalstu tiesā tādēļ, ka puses bija vienojušās par šķīrējtiesas atrašanās vietu tās teritoriālajā jurisdikcijā.

140. Tā kā "anti-suit injunction" ir daļa no pasākumiem, kurus šķīrējtiesas mītnes valsts tiesa var izdot šķīrējtiesas atbalstam, lai nodrošinātu šķīrējtiesas procedūras pienācīgu norisi, un tādējādi atbilst "papildu procedūrai [..] saistībā ar [..] šķīrējtiesas procedūras norisi", tā aizliegumu nevar pamatot, balsoties uz Briseles I regulu (pārstrādātā versija).

141. Šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka pārstrādātā versija atjaunoja šķīrējtiesas izslēgšanas no Briseles I regulas piemērošanas jomas interpretāciju, kāda tā bija spriedumā *Rich* (EU:C:1991:319, 18. punkts), atbilstoši kurai "līgumslēdzējas puses vēlējās *izslēgt šķīrējtiesu kā veselu jomu*"[77]. Līdz ar to Briseles I regula strīdam pamatlietā nav piemērojama.

142. Šāds risinājums nekādi neapdraud Briseles I regulas lietderīgo iedarbību, jo tas neliedz iesniedzējtiesai "saskaņā ar tai piemērojamām normām [pašai noteikt], vai tā ir kompetenta iztiesāt lietu, kas ir tās izskatīšanā"[78]. Savukārt 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 1. punkta a) un c) apakšpunkts tai sniedz iespēju pārbaudīt šķīrējtiesas kompetenci papildus tā paša panta 2. punkta a) apakšpunktam, kurš saskaņā ar savām tiesībām sniedz iespēju pārbaudīt, vai šķīrējtiesā iesniegto strīdu pienākas izskatīt šķīrējtiesā.

143. Šajā ziņā atkārtošu – tāpat kā norāda Francijas valdība un Komisija –, ka iesniedzējtiesa atsaucas uz Lietuvas tiesību normām, saskaņā ar kurām jautājumu par lēmumu uzsākt juridiskas personas darbību izmeklēšanu nevar izskatīt šķīrējtiesā. Tātad iesniedzējtiesa var atteikties atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, balstoties uz V panta 2. punkta a) apakšpunktu, pat neuzdodot prejudiciālu jautājumu.

144. Tādējādi "prasītājam, kurš uzskata, ka [šķīrējtiesas] līgums ir nederīgs, nav spēkā vai nav izpildāms, [..] [ne]tiktu liegta pieeja valsts tiesai"[79].

77 — Mans izcēlums.

78 — Spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69, 29. punkts).

79 — Spriedums *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69, 31. punkts).

145. Papildus es vēlos vērst uzmanību uz to, ka šis precizējums Briseles I regulā (pārstrādātā versija) par šķīrējtiesas izslēgšanu ietilpst centienos novērst pušu novilcināšanas taktiku, kuras, pārkāpjot savas līgumsaistības, ierosina tiesvedību dalībvalsts tiesā, kurai acīmredzami nav jurisdikcijas; šāda taktika tika izskatīta mutvārdu procesos tiesvedībās, kurās tika pasludināti spriedumi *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657)[80], *Turner* (EU:C:2004:228)[81], kā arī *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69).

146. Briseles I regulā (pārstrādātā versija) ir ieviests jauns 31. pants, kura 2. punktā ir noteikts: "ja prasība celta kādas dalībvalsts tiesā, kurai izņēmuma jurisdikcija piešķirta ar vienošanos, kā minēts 25. pantā, jebkura citas dalībvalsts tiesa aptur tiesvedību līdz laikam, kad tiesa, kurā celta prasība, pamatojoties uz vienošanos, paziņo, ka tai nav jurisdikcijas saskaņā ar vienošanos". Saskaņā ar šī panta 3. punktu, "ja tiesa, kura ir izvēlēta ar vienošanos, ir konstatējusi, ka tai ir jurisdikcija saskaņā ar vienošanos, visas citas dalībvalsts tiesas atsakās no jurisdikcijas par labu minētajai tiesai".

147. Kā tas ir noteikts minētās regulas pārstrādātās versijas 22. apsvērumā[82], šie jaunie noteikumi vairs nepieļaus tādu risinājumu, kādu Tiesa sniegusi spriedumā *Gasser* (EU:C:2003:657), kurā tā nosprieda, ka tiesa, kurā kā otrajā ir celta prasība, bet kurai saskaņā ar jurisdikcijas noteikšanas klauzulu ir izņēmuma jurisdikcija, nevar, izmantojot atkāpi no *lis pendens* noteikumiem, lemt par strīdu, negaidot, kamēr tiesa, kurā pirmajā ir celta prasība, paziņo, ka tai nav jurisdikcijas.

148. Briseles I regulas pārstrādātajā versijā, atbildot uz novilcināšanas darbībām, kas norāda uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulas pārkāpumu, priekšroka ir dota tiesai, kurai noteikšanas klauzulā ir norādīta izņēmuma jurisdikcija, pat ja tajā prasība ir celta kā otrajā tiesā. Tas nozīmē, ka šķīrējtiesas un dalībvalstu tiesas kā atbalsta tiesas šķīrējtiesas procedūrā var pieņemt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu šķīrējtiesas efektivitāti, un Briseles I regula neliedz to darīt.

149. Attiecībā uz šķīrējtiesas līguma pārkāpumu minētās regulas atbilde ir pilnībā izslēgt šķīrējtiesu no tās piemērošanas jomas tādējādi, ka pakārtota šī līguma spēkā esamības pārbaude neietilpst tās piemērošanas jomā, un aicināt puses vērsties šķīrējtiesā.

150. Faktiski gandrīz vārds vārdā pārņemot 1958. gada Ņujorkas konvencijas II panta 3. punkta formulējumu, preambulas 12. apsvēruma pirmajā daļā ir noteikts, ka "nekam šajā regulā nevajadzētu liegt dalībvalsts tiesām, kurās celta prasība par jautājumu, par kuru puses ir noslēgušas šķīrējtiesas līgumu, saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem aicināt puses vērsties šķīrējtiesā, apturēt vai izbeigt tiesvedību vai pārbaudīt, vai šķīrējtiesas līgums nav spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms".

80 — Šajā spriedumā Tiesa, pamatojoties uz "uzticēšanos, kuru līgumslēdzējas valstis izrāda savstarpēji viena otras tiesību sistēmām", uz kuru Briseles konvencija ir balstīta, kā arī uz "tiesisko noteiktību" (72. punkts), noraidīja, ka "nesamērīgi gari" termiņi (73. punkts) tiesvedībā valstī, kurā pirmajā celta prasība, var ietekmēt šīs konvencijas piemērošanu, un noraidīja argumentu par "pušu novilcinošu rīcību, kuras, vēloties novilcināt strīda izšķiršanu pēc būtības, ceļ prasību tiesā, par kuru tās zina, ka tai nepiekrīt jurisdikcija, jo pastāv jurisdikcijas noteikšanas klauzula" (53. punkts). Par šī sprieduma kritiku un *forum shopping* risku tiesās, kurām nav jurisdikcijas, ko izmanto ļaunticīgas puses, skat. Franzosi, M., "Worldwide patent litigation and the Italian torpedo", no: *European Intellectual Property Review*, 1997, 7. sēj., 382., 385. lpp.; Véron, P., "ECJ Restores Torpedo Power", no: *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2004, 35. sēj., 638., 638. un 639. lpp.; Muir Watt, H., "Erich Gasser GmbH c. MISAT Srl", no: *Revue critique de droit international privé*, 2004, 93. sēj., 444., 463. lpp.

81 — Kā kritiku par šo spriedumu, kurā akcents ir likts uz Briseles konvencijas (vai pēc tam Briseles I regulas) sniegtajām iespējām kavēt ļaunticīgiem tiesību izmantotājiem strīdu ātru un taisnīgu noregulējumu, skat. Lord Mance, "Exclusive Jurisdiction Agreements and European Ideals", no: *Law Quartely Review*, 2004, 120. sēj., 357. lpp.; Fentiman, R., "Access to Justice and Parallel Proceedings in Europe", no: *Cambridge Law Journal*, 2004, 63. sēj., 312. lpp.; Romano, G. P., "Le principe de sécurité juridique à l'épreuve des arrêts Gasser et Owusu", no: *Cahiers De Droit Européen*, 2008, 175., 209. un 210. lpp.

82 — "Tomēr, lai uzlabotu vienošanos par izņēmuma tiesas izvēli efektivitāti un lai izvairītos no ļaunprātīgas tiesāšanās taktikas, jāparedz vispārīgā *lis pendens* noteikuma izņēmums nolūkā pieņemami risināt konkrētu situāciju, kurā pastāv paralēlas tiesvedības iespēja. Tā ir situācija, kad tiesvedība par vienu prasības pamatu un priekšmetu un starp tām pašām pusēm vispirms tiek celta tiesā, kas nav izvēlēta saskaņā ar vienošanos par izņēmuma tiesas izvēli, un pēc tam arī izvēlētajā tiesā. *Šādā gadījumā tiesai, kurā pirmajā celta prasība, vajadzētu prasīt apturēt tiesvedību, tiklīdz prasība tiek celta izvēlētajā tiesā, uz laiku, kamēr izvēlētā tiesa paziņo, ka tai nav jurisdikcijas saskaņā ar vienošanos par izņēmuma tiesas izvēli.* Tas nepieciešams, lai nodrošinātu, ka šādā situācijā izvēlētajai tiesai ir prioritāte lemt par vienošanās spēkā esamību un to, cik lielā mērā vienošanās attiecas uz izskatāmo strīdu. Būtu jāparedz iespēja izvēlētajai tiesai turpināt tiesvedību neatkarīgi no tā, vai tiesa, kas nav izvēlēta, jau ir pieņēmusi lēmumu apturēt tiesvedību." Mans izcēlums.

151. Kā norāda Francijas valdība rakstveida atbildē uz Tiesas jautājumiem, šī preambulas 12. apsvēruma daļa nozīmē, ka, ja vien šķīrējtiesas līgums nav *acīmredzami* spēkā neesošs vai nav piemērojams, pusēm ir pienākums to ievērot un tātad tās ir jāaicina vērsties šķīrējtiesā, kura tad lems par savu jurisdikciju [83], zinot, ka valsts tiesai būs iespēja pārbaudīt šo [šķīrējtiesas] klauzulu šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanas un izpildes procedūrā [84].

152. Šī nostāja pilnībā sakrīt ar 1958. gada Ņujorkas konvencijas II panta 3. punktu, saskaņā ar kuru "kādas līgumslēdzējas valsts tiesa, kurā tiek celta prasība par jautājumu, par kuru puses ir noslēgušas [šķīrējtiesas] līgumu, aicinās puses vērsties šķīrējtiesā [..]". Šī vēršanās ir "obligāta, un lietu nedrīkst atstāt valsts tiesas diskrēcijā" [85], ja vien šķīrējtiesas līgums nav "spēkā neesošs, nederīgs vai nav izpildāms".

b) Šķīrējtiesas nevar saistīt savstarpējās uzticības princips, kas ir paredzēts Briseles I regulā

153. Pat ja Tiesa nolemtu neņemt vērā Briseles I regulu (pārstrādāto versiju) vai nepiekristu manis piedāvātajai interpretācijai, es uzskatu, ka spriedumā *Allianz* un *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69) pieņemto risinājumu nevar piemērot attiecībā uz "anti-suit injunctions", kurus ir izdevušas šķīrējtiesas un kuru atzīšana un izpilde iekļaujas 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanas jomā. Šāds risinājums tātad būtu attiecināms tikai uz gadījumiem, kad "anti-suit injunction" ir izdevusi dalībvalsts tiesa attiecībā uz tiesvedību, kas noris citas dalībvalsts tiesā.

154. Kā norāda *Gazprom*, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Šveices Konfederācija un Komisija, tad šajā lietā iesaistītā *Tribunal Arbitral* nav pakļauta Briseles I regulai un tai nav saistoša ne šī regula, ne savstarpējas uzticības princips, kas ir piemērojams dalībvalstu tiesu starpā. Turklāt šie spriedumi neattiecas uz nolēmumu atzīšanu un izpildi saskaņā ar šīs regulas noteikumiem [86].

155. Turklāt – kā gan citādi varēja rīkoties šķīrējtiesa, uzskatot, ka viena no pusēm ir pārkāpusi šķīrējtiesas līgumu, ar kuru ir noteikta tās jurisdikcija, kā vien likt šai pusei ievērot šo līgumu un iesniegt šķīrējtiesnešiem visas prasības, kas ir to piekritībā? "Anti-suit injunction" tāpēc ir vienīgais efektīvais līdzeklis, kas ir šķīrējtiesas rīcībā, lai apmierinātu tās puses pieteikumu, kura uzskata, ka otra līgumslēdzēja puse šo līgumu ir pārkāpusi [87].

83 — Šajā ziņā es citēju tiesību normu, kura ir piemērojama Francijā, kas ir viena no pirmajām valstīm, kurās ir šķīrējtiesa; saskaņā ar to, ja par strīdu, uz kuru attiecas šķīrējtiesas līgums, tiek celta prasība Francijas tiesā, tai ir jāpaziņo, ka tai *nav jurisdikcijas*, izņemot gadījumus, ja šķīrējtiesā vēl nav celta prasība un ja šķīrējtiesas līgums ir acīmredzami spēkā neesošs vai acīmredzami nav piemērojams (Civilprocesa kodeksa 1448. un 1506.-A pants). Šajā ziņā skat. Gaillard, E., un de Lapasse, P., "Le nouveau droit français de l'arbitrage interne et international", no: *Recueil Dalloz*, 2011, 3. sēj., 175.–192. lpp.

84 — Skat. Ņujorkas konvencijas V panta 1. punkta a) un c) apakšpunktu.

85 — ANO Starptautiskās tirdzniecības tiesību komisijas (*UNCITRAL*) rokasgrāmata par Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi (Ņujorka, 1958. gads): izvilkums, rokasgrāmata par II panta 61. punktu (*UNGA* A/CN.9/814/Add.2), pieejama Rokasgrāmatas interneta vietnē šādā adresē: http://www.newyorkconvention1958.org/pdf/II-English-140211.pdf. Apvienoto Nāciju [organizācijas] sistēmas galvenā juridiskā iestāde starptautiskās tirdzniecības tiesību jomā *UNCITRAL* izstrādā mūsdienīgus, taisnīgus un saskaņotus noteikumus par tirdzniecības darījumiem, tostarp 1958. gada Ņujorkas konvenciju.

86 — Arī dalībvalstu tiesu nolēmumi nepiešķir eksekvatūru šķīrējtiesas nolēmumam, jo tie nav spriedumi Briseles I regulas 32. panta izpratnē. Ir zināms, ka spriedumā lietā *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c. (EU:C:2012:719, 23. un 24. punkts) Tiesa nolēma, ka "jēdziens "nolēmums" ietver visus nolēmumus, kas pieņemti kādas dalībvalsts tiesā, neatkarīgi no attiecīgo lēmumu [satura]". Tomēr, kā Vācijas, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības apgalvoja tiesas sēdē, nevar būt eksekvatūra par eksekvatūru. Ņemot vērā, ka eksekvatūras tiesneša veikta sprieduma pārbaude Briseles I regulas sistēmas ietvaros ir šaurāka nekā tā, kas paredzēta 1958. gada Ņujorkas konvencijā, tad, ļaujot šķīrējtiesas eksekvatūras nolēmumus brīvi izpildīt šīs regulas noteikumu kontekstā, faktiski dalībvalstu tiesām tiktu liegtas minētajā konvencijā paredzētās tiesības pašām pārbaudīt šķīrējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz minētās konvencijas V pantā minētajiem kritērijiem.

87 — Es uzskatu, ka tas būtu atbilstoši Briseles I regulai, ja šķīrējtiesa vai valsts tiesa pēc puses, kurai nodarīts kaitējums, pieprasījuma un ciktāl šķīrējtiesas līgumam piemērojamās tiesību normas to atļauj, varētu sodīt pusi, kas, pārkāpjot šo līgumu, būtu uzsākusi tiesvedību valsts tiesā, pieprasot zaudējumu atlīdzību tādā apmērā, kādu valsts tiesa eventuāli būtu piespriedusi pusei, kurai nodarīts kaitējums. Šāds gadījums, piemēram, ir Anglijas tiesībās: *Mantovani* pret *Carapelli SpA* [1980] 1 Lloyd's Rep 375 (CA). *Mutatis mutandis* par jurisdikcijas noteikšanas klauzulas pārkāpumu: *Union Discount Co* pret *Zwoller* [2001] EWCA Civ 1755, [2002] 1 WLR 1517; *Donohue* pret *Armco Inc* [2001] UKHL 64, [2002] 1 Lloyd's Rep 425. Šajā ziņā skat. Eiropas Parlamenta 2010. gada 7. septembra rezolūciju par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās īstenošanu un pārskatīšanu (P7_TA(2010)0304, M apsvērums)

156. Tā tas vēl jo vairāk ir šajā lietā, jo, kā norāda *Tribunal Arbitral*, "[Enerģētikas ministrija] neapšauba šīs tiesas pilnvaras noteikt izpildes pasākumus, ja tā uzskata, ka [Enerģētikas ministrija] ir pārkāpusi šķīrējtiesas līgumu [klauzulu], kas ir ietverts[-a] [akciju pirkuma un pārdevuma līgumā]. Līdz ar to šī tiesa uzskata, ka tā ir kompetenta izdot rīkojumu, lai ministrija neceltu tiesā [*Vilniaus apygardos teismas*] prasību, kurai varētu būt ietekme uz akcionāru tiesībām, kas ietilpst [minētajā līgumā]" [88].

157. Līdz ar to es iesaku Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt noraidoši. Manuprāt, pamatlietā apskatāmā šķīrējtiesas nolēmuma atzīšana un izpilde ietilpst vienīgi 1958. gada Ņujorkas konvencijas piemērošanas jomā.

C – *Par otro jautājumu*

158. Tā kā iesniedzējtiesas otrais jautājums ir jāuzdod tikai tādā gadījumā, ja uz pirmo jautājumu ir sniegta apstiprinoša atbilde, tad uz to nav jāatbild.

159. Turklāt, kā to norāda Francijas valdība, tajā ir aplūkots gadījums, kurā – pretēji pamatlietas faktiem – "anti-suit injunction" ir pasludināts tiesvedībā, kas tiek izskatīta citā dalībvalstī, nevis Lietuvas Republikā. Tātad tas ir hipotētisks un saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir jāatzīst par nepieņemamu [89].

D – *Par trešo jautājumu*

160. Ja Tiesa nolemtu, ka Briseles I regula nav piemērojama izskatāmajā gadījumā un katrā ziņā šķīrējtiesas izdots "anti-suit injunction" nav tai pretrunā, tad būtu jāatbild uz trešo jautājumu.

161. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai, cenšoties nodrošināt Savienības tiesību pārākumu un pilnīgu Briseles I regulas efektivitāti, tā var atteikties atzīt šķīrējtiesas nolēmumu, ja ar to ir ierobežotas valsts tiesas tiesības lemt par savu jurisdikciju un pilnvarām lietā, kura ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā.

162. Atgādināšu – kā jau norādīju šo secinājumu 45. punktā –, ka iesniedzējtiesā ir iesniegta kasācijas sūdzība par *Lietuvos apeliacinis teismas* spriedumu, ar kuru tā bija apstiprinājusi *Vilniaus apygardos teismas* lēmumu veikt izmeklēšanu par *Lietuvos dujos* darbībām. Atgādināšu, ka savos ievada apsvērumos es balstījos uz pieņēmumu, ka tiesā *Vilniaus apygardos teismas* celtā prasība pareizi tika pamatota ar Briseles I regulu [90].

163. Trešais jautājums tātad ir jāsaprot tādējādi, ka iesniedzējtiesa jautā, vai sabiedriskās kārtības jēdziens, kas ir nostiprināts 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunktā [91], tai ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav jāatzīst un jāizpilda šķīrējtiesas nolēmums, kurā ir ietverts "anti-suit injunction", ja tas – kā apgalvo iesniedzējtiesa sava lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 10. lappusē – ierobežo tās tiesības lemt pašai par savu jurisdikciju.

88 — Šķīrējtiesas nolēmums, 266. punkts: "The Tribunal notes that Respondent does not challenge the Tribunal's power to order specific performance if it finds that Respondent has breached the arbitration clause in the [Shareholders Agreement]. As a consequence, the Tribunal finds that it has jurisdiction to order the Ministry not to bring a request before the Lithuanian Court that could affect the rights of the shareholders under the [Shareholders Agreement]".

89 — Skat. spriedumus *PreussenElektra* (C-379/98, EU:C:2001:160, 39. punkts); *Owusu* (EU:C:2005:120, 50. punkts); *Régie Networks* (C-333/07, EU:C:2008:764, 46. punkts); *Melki* un *Abdeli* (C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 27. punkts) un *Unió de Pagesos de Catalunya* (C-197/10, EU:C:2011:590, 17. punkts), kā arī *Radu* (C-396/11, EU:C:2013:39, 22. punkts).

90 — Skat. šo secinājumu 57. punktu.

91 — "Šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi var atteikt arī tad, ja valsts atbildīgā iestāde, no kuras tiek prasīta atzīšana un izpilde, konstatē: [..] b) ka nolēmuma atzīšana vai izpilde būtu pretrunā šīs valsts sabiedriskajai kārtībai."

164. Pirms uzsāku šo vērtējumu, atgādināšu – kā arī norāda Francijas valdība un Komisija –, ka, lai atteiktos atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, iesniedzējtiesai nemaz nebija jāatsaucas uz sabiedriskās kārtības principu, pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvenciju.

165. Kā iesniedzējtiesa pati norāda sava lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 9. lappusē, jautājumi par juridiskas personas darbību izmeklēšanu nav izskatāmi šķīrējtiesā. Tas nozīmē – kā jau ir spriedusi *Lietuvos apeliacinis teismas* [92] –, ka šī šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi var atteikt, pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta a) apakšpunktu [93].

1) Sabiedriskās kārtības jēdziens

166. Saskaņā ar 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunktu šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi var atteikt, "ja valsts atbildīgā iestāde, no kuras tiek prasīta atzīšana un izpilde, konstatē: [..] ka nolēmuma atzīšana vai izpilde būtu pretrunā šīs valsts sabiedriskajai kārtībai".

167. Tā kā sabiedriskās kārtības jēdziens šajā konvencijā nebija definēts, tad pienākums to definēt ir līgumslēdzēju valstu tiesām. Tomēr, kā ir norādījusi *UNCITRAL* rokasgrāmatā par minēto konvenciju, šis jēdziens parasti ir definēts šauri, kā "drošības vārsts, kurš ir jāizmanto izņēmuma gadījumos, ja tiesību sistēmai nav iespējams atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, ievērojot pamatus, uz kuriem šī sistēma pati balstās" [94]. Šajā pašā rokasgrāmatā ir norāde uz *United States Court of Appeals*, *Second Circuit* sniegto sabiedriskās kārtības definīciju, saskaņā ar kuru "ārvalstu sprieduma izpildi, [pamatojoties uz sabiedrisko kārtību], var atteikt tikai tad, ja tā izpilde attiecīgajā valstī pārkāptu morāles un taisnīguma pamatjēdzienus" [95].

168. Tāpat arī dalībvalstu tiesas sabiedriskās kārtības jēdzienu definē šauri. Piemēram, atbilstoši *Cour d'appel de Paris*, kura ir atbildīga par ārvalstu šķīrējtiesas spriedumu atzīšanu un izpildi Francijā, "starptautiskās sabiedriskās kārtības izpratne Francijā saskan ar likumu un vērtību kopumu, kuru neievērošana Francijas tiesību sistēmā nav pieļaujama pat starptautiskās situācijās" [96].

169. Līdzīgi Vācijas tiesas arī ir norādījušas, ka šķīrējtiesas nolēmums ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai, ja "tas pārkāpj kādu tiesību normu, kurai ir ietekme uz Vācijas sabiedrisko un ekonomisko dzīvi vai kura ir nesamierināmā pretrunā vācu taisnīguma izpratnei" [..] [97].

92 — Skat. šo secinājumu 41.–43. punktu.

93 — "Šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi var atteikt arī tad, ja valsts atbildīgā iestāde, no kuras tiek prasīta atzīšana un izpilde, konstatē: a) ka saskaņā ar šīs valsts tiesībām strīda priekšmetu nevar atrisināt šķīrējtiesas ceļā [..]". Skat. šo secinājumu 59.–61. punktu.

94 — Mans tulkojums no oriģinālteksta angļu valodā no *UNCITRAL* Rokasgrāmatas par Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi (1958. gada Ņujorkas konvencija): izvilkums, rokasgrāmata par V panta 2. punkta b) apakšpunktu: ("a safety valve to be used in those exceptional circumstances when it would be impossible for a legal system to recognize an award and enforce it without abandoning the very fundaments on which it is based"), pieejama Rokasgrāmatas interneta vietnē šādā adresē: http://www.newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=11&provision=304.

95 — Mans tulkojums no oriģinālteksta angļu valodā, spriedums *Parsons & Whittemore Overseas* pret *Société Générale de l'Industrie du Papier (RAKTA)* 508 F.2d 969, 974 (1974): ("Enforcement of foreign arbitral awards may be denied on [the basis of public policy] only where enforcement would violate the forum state's most basic notions of morality and justice"). Šādu sabiedriskās kārības definīciju pieņēma vairāku līgumslēdzēju valstu tiesas: skat. *BCB Holdings Limited and The Belize Bank Limited* pret *The Attorney General of Belize* [2013] CCJ 5 (AJ) (*Caribbean Court of Justice*, *Appellate Jurisdiction*); *Traxys Europe SA* pret *Balaji Coke Industry Pvt Ltd* [2012] FCA 276 (*Federal Court*, *Australia*); *Hebei Import & Export Corp* pret *Polytek Engineering Co Ltd* [1999] 2 HKC 205 (*Court of Final Appeal*, *Hong Kong*); *Renusagar Power Co Ltd* pret *General Electric Company & anor* 1994 AIR 860 (*Supreme Court of India*); *Brostrom Tankers AB* pret *Factorias Vulcano SA*, (2005) XXX Ybk Com Arb 591 (*High Court of Dublin*, *Ireland*).

96 — Parīzes Apelācijas instances tiesa, 1997. gada 16. oktobris, *Agence pour la sécurité de la navigation aérienne en Afrique et à Madagascar* pret *M. N'DOYE Issakha*.

97 — Mans tulkojums no oriģinālteksta angļu valodā no *UNCITRAL* Rokasgrāmatas par Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi (1958. gada Ņujorkas konvencija): izvilkums, rokasgrāmata par V panta 2. punkta b) apakšpunktu: ("an award contravenes public policy when it violates a norm which affects the basis of German public and economic life or irreconcilably contradicts the German perception of justice"), pieejama Rokasgrāmatas interneta vietnē šādā adresē: (http://www.newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=11&provision=304), un tajā minētie spriedumi: *Oberlandesgericht München*, 34 Sch 019/05, 2005. gada 28. novembris; *Oberlandesgericht Düsseldorf*, VI Sch (Kart) 1/02, 2004. gada 21. jūlijs; *Hanseatisches Oberlandesgericht Bremen*, (2) Sch 04/99, 1999. gada 30. septembris; *Bundesgerichtshof*, III ZR 269/88, 1990. gada 18. janvāris.

170. Anglijas tiesa ir jau lēmusi, ka sabiedriskās kārtības jēdziens ietver gadījumus, kad "kāda nolēmuma izpilde skaidri apdraudētu sabiedrības labklājību vai arī, iespējams, tā izpilde būtu aizskaroša parastam saprātīgam un labi informētam sabiedrības loceklim, attiecībā uz kuru šī valsts vara tiek piemērota" [98].

171. Tiesa tāpat interpretē sabiedriskās kārtības jēdzienu saistībā ar spriedumu atzīšanu un izpildi Briseles I regulas 34. panta 1. punkta kontekstā [99].

172. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru sabiedriskās kārtības jautājums ir "jāinterpretē šauri" [100] un atsaukšanās uz minēto jēdzienu "ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos" [101]. Līdz ar to šāda atsaukšanās "var būt atļauta tikai tad, ja citā [dalīb]valstī pieņemta sprieduma atzīšana vai izpilde būtu nepieļaujamā pretrunā tās valsts tiesiskajai kārtībai [tiesību sistēmai], kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, jo tādējādi netiktu ievērots kāds no pamatprincipiem" [102]. Šādam pārkāpumam "ir jābūt klajam tāda tiesību akta pārkāpumam, kurš valstī, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, tiek uzskatīts par būtisku tās valsts tiesiskajā kārtībā [tiesību sistēmā], kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, vai arī tādu tiesību pārkāpumam, kuras šīs tiesiskās kārtības sistēmā [šajā tiesību sistēmā] ir atzītas par pamattiesībām" [103].

173. Pat ja noteikt sabiedriskās kārtības jēdzienu, uz kuru attiecas Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunkts, pienākas iesniedzējtiesai, Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka, interpretējot šo jēdzienu, dalībvalstu tiesām ir jāņem vērā vairākas Savienības tiesību normas, kurām tādā mērā piemīt pamattiesību raksturs, ka tās ir daļa no Eiropas sabiedriskās kārtības [104].

174. Tiesa spriedumā *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269) un spriedumā *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675) LESD 101. pantu [105], kā arī Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvu 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos [106] aplūkoja sabiedriskās kārtības noteikumu aspektā, pamatojoties uz to, ka tie ir uzskatāmi par "pamatnoteikum[iem], kas nepieciešam[i] Kopienai uzticēto mērķu sasniegšanai un it īpaši iekšējā tirgus darbībai" [107].

98 — Mans tulkojums no sprieduma oriģinālteksta angļu valodā, spriedums *Deutsche Schachtbau-und Tiefbohrgesellschaft mbH* pret *Shell International Petroleum Co Ltd* [1990] 1 AC 295 (*Court of Appeal*): ("the enforcement of the award would be clearly injurious to the public good or, possibly, enforcement would be wholly offensive to the ordinary reasonable and fully informed member of the public on whose behalf the powers of the state are exercised").

99 — "Spriedumu neatzīst [..], ja šāda atzīšana ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā atzīšana prasīta."

100 — Spriedums *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 21. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Kleinmotoren* (C-414/92, EU:C:1994:221, 20. punkts).

101 — Spriedums *Krombach* (EU:C:2000:164, 21. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus *Hoffmann* (EU:C:1988:61, 21. punkts), kā arī *Hendrikman* un *Feyen* (C-78/95, EU:C:1996:380, 23. punkts).

102 — Spriedums *Krombach* (EU:C:2000:164, 37. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 30. punkts); *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 59. punkts), kā arī *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 51. punkts).

103 — Spriedums *Krombach* (EU:C:2000:164, 37. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus *Renault* (EU:C:2000:225, 30. punkts); *Apostolides* (EU:C:2009:271, 59. punkts), kā arī *Trade Agency* (EU:C:2012:531, 51. punkts).

104 — Skat. spriedumus *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269) un *Mostaza Claro* (EU:C:2006:675).

105 — Šajā ziņā ir jānorāda, ka man nešķiet, ka spriedums lietā *Eco Swiss* (EU:C:1999:269) ir viegli savienojams ar spriedumu lietā *Renault* (EU:C:2000:225). Atgādināšu, ka lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Renault* (EU:C:2000:225), tās valsts tiesai, kurā atzīšana ir prasīta, uzdot jautājumu par ārvalsts nolēmuma neatbilstību tās valsts sabiedriskajai kārtībai rosināja kļūda, kuru eventuāli bija pieļāvusi izcelsmes valsts tiesa, piemērojot dažus Savienības tiesību noteikumus, konkrēti, preču brīvas aprites un brīvas konkurences principu. Neraugoties uz līdzīgo problemātiku minētajā lietā un lietā, kurā tiek pasludināts spriedums *Eco Swiss* (EU:C:1999:269), Tiesa nosprieda, ka "valsts, kurā ir pieprasīts izpildīt nolēmumu, tiesa, ievērojot [Briseles I] Regulas mērķi, nedrīkst atteikties atzīt citas dalībvalsts tiesas nolēmumu tikai tādēļ, ka tā uzskata, ka šajā nolēmumā valsts vai Kopienu tiesības ir tikušas nepareizi piemērotas" (spriedums *Renault*, EU:C:2000:225, 34. punkts; skat. arī spriedumu *Apostolides*, EU:C:2009:271, 60. punkts). Es nesaskatu loģisku pamatojumu tam, ka dalībvalsts tiesai ir jāatceļ šķīrējtiesas nolēmums, ja tas nav saderīgs ar LESD 101. pantu, bet tai ir jāatzīst un jāizpilda nolēmums, kuru ir izdevusi citas dalībvalsts tiesa, kas arī nav saderīgs ar Savienības tiesībām konkurences tiesību jomā.

106 — OV L 95, 29. lpp.

107 — Spriedums *Eco Swiss* (EU:C:1999:269, 36. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Mostaza Claro* (EU:C:2006:675, 37. punkts).

175. Tomēr ārpus pamattiesībām, kuras saskaņā ar Tiesas judikatūru [108] ir sabiedriskās kārtības [normas], Tiesa nav noteikusi kritērijus, saskaņā ar kuriem kādu Savienības tiesību normu var uzskatīt par "pamattiesībām" vai "būtiskām normām" tās judikatūras izpratnē.

176. Saskaņā ar ģenerāladvokātes J. Kokotes viedokli Tiesas judikatūra prasa, lai "[tiktu] aizsargātas *tiesiskās* vai katrā ziņā *tiesību normās izklāstītās* intereses, kas skar attiecīgās dalībvalsts politikas, ekonomikas, sociālajā vai kultūras jomā pastāvošo kārtību" [109]. Uz to balstoties, viņa secināja, ka "ar tādām *vienīgi ekonomiskām* interesēm kā monetāru zaudējumu iestāšanās risks, pat ja tas būtu ļoti liels", nepietiek, lai tās uzskatītu par sabiedriskās kārtības interesēm [110].

177. Manuprāt, uzsvars nav galvenokārt jāliek uz sabiedriskās kārtības aizsargāto interešu juridisko raksturu, bet gan drīzāk uz jautājumu, vai šajā gadījumā mēs saskaramies ar tiesvedības valsts likumiem un vērtībām, kuru atzīšanu un izpildi *nevar atstāt bez ievērības*, jo tiesiskā, brīvā un demokrātiskā valstī šāda atstāšana bez ievērības nebūtu pieļaujama. Tātad ir runa par visiem "princip[iem], kas ir daļa no pašiem [Savienības] tiesību sistēmas pamatiem" [111].

178. Līdz ar to rodas jautājums, vai Briseles I regulas noteikumi, kā tos ir interpretējusi Tiesa, konkrēti "anti-suit injunctions" aizliegums, ietilpst Eiropas sabiedriskās kārtības jomā.

179. Atgādināšu, ka, ņemot vērā manu atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu, pēc Briseles I regulas pārstrādātās versijas šis aizliegums saglabājas tikai attiecībā uz "anti-suit injunctions", kuri minēti lietā *Turner* (EU:C:2004:228) [112], proti, tiem, kurus ir pasludinājušas dalībvalstu tiesas, lai aizsargātu pašas savu jurisdikciju, kad tajās ir celtas prasības saskaņā ar Briseles I regulas noteikumiem.

2) Vai Briseles I regulas noteikumi par jurisdikciju civillietās un komerclietās ietilpst Eiropas sabiedriskās kārtības jomā sprieduma lietā *Eco Swiss* (EU:C:1999:269, 36.–39. punkts) izpratnē?

180. Manuprāt, Briseles I regulas noteikumus nevar uzskatīt par sabiedriskās kārtības noteikumiem.

181. Pirmkārt, es neuzskatu, ka Briseles I regula ir daļa no Savienības tiesību sistēmas pamatiem, līdzīgi tiem, uz kuriem Tiesa norāda sava sprieduma *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (EU:C:2008:461) 304. punktā. Briseles I regula, tās noteikumi par kompetences sadalījumu starp dalībvalstu tiesām, kā arī tās interpretācijas principi, tādi kā savstarpēja uzticība starp dalībvalstu tiesām, netiek pielīdzināti pamattiesību ievērošanai, jo šo tiesību neievērošana sašķobītu pamatus, uz kuriem balstās Savienības tiesību sistēma.

182. Otrkārt, tāpat kā Vācijas valdība, es nepiekrītu interpretācijai spriedumā *Eco Swiss* (EU:C:1999:269, 36. punkts) un *Mostaza Claro* (EU:C:2006:675, 37. punkts), saskaņā ar kuru tikai ar faktu vien, ka kāda konkrēta joma iekļaujas izņēmuma vai dalītā Savienības kompetencē saskaņā ar LESD 3. un 4. pantu, pietiek, lai kādu Savienības tiesību normu aplūkotu sabiedriskās kārtības aspektā. Ja tas tā būtu, tad viss Savienības tiesību kopums no pamattiesību hartas līdz direktīvai par spiediena iekārtām attiektos uz sabiedrisko kārtību 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

108 — Skat. spriedumus *Krombach* (EU:C:2000:164, 25., 26., 38. un 39. punkts) un *Trade Agency* (EU:C:2012:531, 52. punkts).

109 — Ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumi lietā *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2046, 84. punkts).

110 — Turpat (85. punkts). Skat. šajā ziņā spriedumu *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2046, 84. punkts).

111 — Spriedums *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (C-402/05 un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 304. punkts).

112 — Atgādināšu, ka šis spriedums neattiecās uz šķīrējtiesu.

183. Treškārt, Briseles I regulas 23. pantā ir skaidri norādīts, ka līgumslēdzējas puses var neievērot šīs regulas noteikumus par jurisdikciju, izvēloties citas dalībvalsts tiesu, nekā pienāktos, piemērojot šo regulu, kurai ir piekritīgi visi strīdi, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām, ciktāl šī jurisdikcijas noteikšanas klauzula nav pretrunā minētās regulas 13., 17. un 21. pantam (jurisdikcija lietās, kas ir saistītas ar apdrošināšanu, patērētāju līgumos un attiecībā uz atsevišķiem darba līgumiem) un nepārkāpj 22. pantu (izņēmuma jurisdikcija [113]).

184. Šajā ziņā ir atzīts, ka vienīgi imperatīvus noteikumus var uzskatīt par sabiedriskās kārtības noteikumiem [114]. Faktiski ir grūti izstrādāt noteikumu, uz kuru attiecas tiesiskās sistēmas pamati un kuram nebūtu imperatīvs raksturs. Tomēr noteikumu, kuram nepiemīt imperatīvs raksturs, nevar uzskatīt par sabiedriskās kārtības noteikumu.

185. Izskatāmajā gadījumā, pat ja uz Enerģētikas ministrijas celto prasību, lai panāktu izmeklēšanas uzsākšanu par *Lietuvos dujos* darbībām, attiektos, kā to apgalvo Spānijas valdība, Briseles I regulas 22. panta 2. punkta izņēmuma jurisdikcija – kas tomēr tā nav [115] –, šķīrējtiesas nolēmuma atzīšana un izpilde nebūtu uzskatāma par tādas tiesību normas acīmredzamu pārkāpumu, kas tiek uzskatīta par būtisku Savienības tiesību sistēmas daļu.

186. Katrā ziņā – kā to norādīja Vācijas valdība tiesas sēdē – tas, ka saskaņā ar Briseles I regulas 35. panta 3. punktu "[..] sabiedriskās kārtības pārbaudi nevar piemērot normām, kas saistītas ar jurisdikciju", skaidri norāda, ka noteikumi par jurisdikciju nav sabiedriskās kārtības jautājums.

187. Attiecībā uz argumentu par sabiedriskās kārtības pārkāpumu, kas saistīts ar "anti-suit injunctions" aizliegumu, atgādināšu – kā es izklāstīju šo secinājumu 91.–157. punktā –, ka šāds aizliegums neattiecas uz "anti-suit injunctions", kurus ir izdevušas dalībvalstu tiesas šķīrējtiesas atbalstam, un *a fortiori* uz "anti-suit injunctions", kurus ir izdevušas šķīrējtiesas.

188. Tātad uz trešo jautājumu ir jāatbild tādējādi – tas, ka šķīrējtiesas nolēmumā ir ietverts "anti-suit injunction", par kādu ir runa arī pamatlietā, nav pietiekams pamats, lai atteiktos to atzīt un izpildīt, pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunktu.

VI – **Secinājumi**

189. Tāpēc es ierosinu Tiesai uz *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neliek dalībvalsts tiesai atteikties atzīt un izpildīt šķīrējtiesas pasludinātu "anti-suit injunction";

113 — Runa ir par normām par jurisdikciju [tiesvedībā] saistībā ar nekustamā īpašuma lietu tiesībām un nekustamā īpašuma īri (1. punkts), uzņēmējsabiedrību un citu juridisku personu, kam ir juridiskā adrese dalībvalstī, spēkā esamību, spēkā neesamību vai izbeigšanos vai to institūciju pieņemto lēmumu likumīgumu (2. punkts), ierakstu likumīgumu valsts reģistros (3. punkts), tādu patentu, preču zīmju, dizainparaugu vai citu līdzīgu tiesību reģistrāciju vai likumīgumu, kas jādeponē vai jāreģistrē (4. punkts), un spriedumu izpildīšanu (5. punkts).

114 — Skat. *UNCITRAL* Rokasgrāmatu par Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi (1958. gada Ņujorkas konvencija): izvilkums, rokasgrāmata par V panta 2. punkta b) apakšpunktu, 17. un 18. punkts, pieejama Rokasgrāmatas interneta vietnē šādā adresē: (http://www.newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=11&provision=304). Šajā ziņā skat. arī Hanotiau, B., un Caprasse, O., "Public Policy in International Commercial Arbitration", no: Gaillard, E., un Di Pietro, D., (redaktori), *Enforcement of Arbitration Agreements and International Arbitral Awards: The New York Convention in Practice*, Londona: Cameron May, 2008, 787., 791.–794. lpp.

115 — Enerģētikas ministrijas prasības (konkrēti – prasība uzdot *Lietuvos dujos* uzsākt sarunas ar *Gazprom*, lai noteiktu godīgu un taisnīgu gāzes iepirkuma tarifu) nav saistītas ar *Lietuvos dujos* spēkā esamību, spēkā neesamību vai izbeigšanos, ne arī ar tās institūciju pieņemto lēmumu likumīgumu.

2) tas, ka šķīrējtiesas nolēmumā ir ietverts "anti-suit injunction", par kādu ir runa arī pamatlietā, nav pietiekams pamats, lai atteiktos to atzīt un izpildīt, pamatojoties uz 1958. gada Ņujorkas konvencijas V panta 2. punkta b) apakšpunktu.